

Spridning av material inom projektet Resursstarka barn

Ett examensarbete om att sprida material till personal inom småbarnspedagogiken och barnskyddet.

Paula Lepistö

Marina Saanila

Freja Westerlund-Khoury

Examensarbete för Socionom (YH)-examen

Utbildning till socionom, Åbo

Åbo 2023

EXAMENSARBETE

Författare: Paula Lepistö, Marina Saanila & Freja Westerlund-Khoury

Utbildning och ort: Socionom YH, Åbo

Handledare: Christine Alm och Susanne Davidsson

Titel: Spridning av material inom projektet Resursstarka barn - Ett examensarbete om att sprida material till personal inom småbarnspedagogiken och barnskyddet.

Datum: 30.4.2023 Sidantal: 41

Bilagor: 3

Abstrakt

Det här är ett funktionellt examensarbete där uppdraget har varit att sprida och implementera materialet som har producerats inom projektet "Resursstarka barn" till personal som jobbar med barn under skolåldern. Examensarbetet är ett beställningsarbete av projektet "Resursstarka barn".

Examensarbetets syfte har varit att sprida materialet som skapats inom projektet "Resursstarka barn" till personal inom småbarnspedagogiken och familjearbetare inom barnskyddet så att de kan börja använda materialet i sitt arbete.

Frågeställningen i det här examensarbetet är hur materialet kan implementeras inom småbarnspedagogiken så att personalen kan börja använda materialet med barnen. Materialet är ursprungligen utarbetat för att användas inom småbarnspedagogiken, men vissa delar kan användas i hemmet av till exempel barnets föräldrar. I det här arbetet ingår en tilläggsfrågeställning hur familjearbetarna inom barnskyddet förhåller sig till de delar av materialet som kan användas hemma.

Under arbetsprocessen har personal inom småbarnspedagogiken och familjearbetare som arbetar inom barnskyddet fått handledning i hur de kan använda sig av materialet i sitt arbete genom så kallade personalutbildningstillfällen. Materialet som har utarbetats inom projektet "Resursstarka barn" har också använts i barngrupper på olika daghem runt om i Svenskfinland.

För att utvärdera resultatet av spridningen och implementeringsprocessen har det genomförts fokusgruppsintervjuer som har analyserats. Resultatet visar att den här typen av material behövs inom småbarnspedagogiken och att materialet är användbart av alla personalgrupper som materialet har presenterats för.

Språk: svenska

Nyckelord: resursstarka barn, socialt utsatta barn, social- och emotionell kompetens, spridning av material, implementering.

OPINNÄYTETYÖ

Tekijä: Paula Lepistö, Marina Saanila & Freja Westerlund-Khoury

Koulutus ja paikkakunta: Sosionomi AMK, Turku

Nimike: "Resursstarka barn" aineiston levittäminen – Opinnäytetyö aineiston levittämisestä varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun henkilökunnalle. / Spridning av material inom projektet Resursstarka barn - Ett examensarbete om att sprida material till personal inom småbarnspedagogiken och barnskyddet.

Päivämäärä: 30.4.2023 Sivumäärä: 41

Liitteet: 3

Tiivistelmä

Tämä on toiminnallinen opinnäytetyö, jossa tehtävänä on ollut levittää ja käyttöönottaa aineistoa, jonka projekti "Resursstarka barn" on luonut alle kouluikäisten lasten parissa työskentelevälle henkilökunnalle. Opinnäytetyö on "Resursstarka barn" projektin tilaama työ.

Opinnäytetyön tavoitteena on ollut levittää projektissa luotua aineistoa varhaiskasvatusalan henkilökunnalle ja lastensuojelun perhetyöntekijöille, jotta he voisivat käyttää materiaalia työssään.

Opinnäytetyön tutkimuskysymys on ollut, miten saadaan aineisto toteutettu niin, että varhaiskasvatuksen henkilökunta voisi käyttää aineistoa lasten kanssa.

Aineisto on alun perin luotu varhaiskasvatuksen alalle, mutta jotkut osat ovat mahdollisia käyttää esimerkiksi lasten kotona vanhempien kanssa. Opinnäytetyön toinen tutkimuskysymys on, miten lastensuojelun perhetyöntekijät suhtautuvat niihin aineiston osiin, joita voidaan käyttää lasten kotona vanhempien kanssa.

Työprosessin aikana varhaiskasvatuksen henkilökunta ja lastensuojelun perhetyöntekijät ovat saaneet henkilöstökoulutusta siihen, miten aineistoa voisi käyttää heidän omassa työssään.

Levityksen ja toteutusprosessin tulosten arviointiin on tehty kohdennettuja ryhmähaastatteluita, joita on analysoitu jälkepäin. Tulokset osoittavat, että tämän tyyppistä aineistoa tarvitaan varhaiskasvatuksessa. Henkilöstöryhmät, joille aineisto on esitelty, kokevat sen hyödylliseksi.

Kieli: ruotsi

Avainsanat: "Resursstarka barn", sosiaalisesti haavoittuvat lapset, sosiaalinen ja emotionaalinen kehitys, materiaalien jakaminen, toteuttaminen

BACHELOR'S THESIS

Author: Paula Lepistö, Marina Saanila & Freja Westerlund-Khoury

Degree Programme: Degree Programme in Social Services, Turku

Title: Distribution of Material Produced within the Project "Resursstarka barn" (Resourceful Children) - A Thesis about Distributing Material to Early Childhood Education and Child Welfare Workers. / Spridning av material inom projektet "Resursstarka barn" - Ett examensarbete om att sprida material till personal inom småbarnspedagogiken och barnskyddet.

Date: 30.4.2023 Number of pages: 41

Appendices: 3

Abstract

This is a functional thesis where the assignment has been to distribute and implement the material produced in the project "Resursstarka barn" (Resourceful Children) to preschool teachers. The thesis was commissioned by project "Resursstarka barn".

The purpose of the thesis has been to distribute the material in the project to preschool teachers and child welfare workers, so that they can start using the material in their work.

The first question is how the material can be applied by preschool teachers in their work.

The material was originally designed for early childhood education and day care, but some parts of the material can be used at home, for example, with the child's parents. The thesis contains an additional question where child welfare workers are invited to give input on and relate to the material that can be used at home.

During the process, preschool teachers, and child welfare workers, have received guidance in how they can use the material in practice through so-called "staff training" sessions. During the process the material in the project has also been used with children in day care.

Focus group interviews have been conducted and analysed in order to evaluate the results of the distribution and implementation process. The result shows that this type of material is needed within pre-school education, and beneficial to each of the staff categories who have been introduced to it.

Language: Swedish

Key words: resourceful children, socially vulnerable children, social and emotional skills, distribution of materials, implementation.

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
2	Syfte och frågeställningar	2
3	Arbetets upplägg	2
4	Projektet "Resursstarka barn"	4
4.1	Projektets teoretiska bakgrund	4
4.2	Materialet i "Resursstarka barn"	6
4.2.1	Djurvännerna- små stunder i daghemmet Bubblan	6
4.2.2	Spelet djurvännernas äventyr	7
4.2.3	Observations- och reflektionsmodell	7
4.2.4	Träna med djurvännerna	8
4.2.5	Djurvännernas resurskarta	8
4.2.6	Djurvännernas stödkarta	9
4.2.7	Djurvännernas dagisträning	10
4.2.8	Djurvännernas känslotavla	10
4.2.9	Djurvännernas hemmaträning	11
4.2.10	Resursstarka barn - material för barnets hem	11
4.2.11	Övrigt material.....	12
5	Implementering	12
6	Metodiska tillvägagångssätt	14
6.1	Implementeringsprocessen i detta examensarbete	15
6.2	Fokusgruppsintervju	16
6.3	Etiska avvägningar	18
7	Arbetsprocessen	20
7.1	Utforskningsfasen	20
7.2	Förberedelsefasen	22
7.3	Implementeringsfasen.....	23
7.3.1	Personalutbildning.....	24
7.3.2	Observationer och behovskartering.....	26
7.3.3	Arbete med materialet i barngruppen	26
8	Resultatredovisning	27
8.1	Specialpedagogiskt team.....	28
8.2	Daghemmen	30
8.3	Familjearbetarna	31
9	Sammanfattande resultat.....	32
9.1	Hur materialet tagits emot av deltagarna	33
9.2	Hur deltagarna ser sig använda materialet	34

9.3	På vilket sätt materialet fått spridning.....	35
10	Resultatens tillförlitlighet	36
11	Diskussion	37
	Källor	40

Bilagor

Bilaga 1	PowerPoint-presentation
Bilaga 2	Samtyckesblankett
Bilaga 3	Analystabell för fokusgruppsintervjuer

1 Inledning

Det här är ett funktionellt examensarbete där uppdraget har varit att sprida material som har producerats inom projektet "Resursstarka barn - stöd till utsatta barn inom småbarnspedagogiken" till olika yrkesgrupper. Examensarbetet är ett beställningsarbete av projektet "Resursstarka barn". I det här arbetet redogör vi för hur vi har gått till väga när vi har utfört vårt uppdrag.

Inom projektet "Resursstarka barn" har man utarbetat arbetssätt, material och modeller med målet att stöda socialt utsatta barn. Materialet finns digitalt på webben (resurstarkabarnprojekt.com). Materialet inom projektet är omfattande och innehåller många olika delar. Det kan vara svårt för någon som är obekant med materialet att på egen hand ta det till sig och lära sig använda det. Personalen har ofta en stor arbetsbörda och det finns kanske inte alltid tid eller intresse för att gå in på internet och lära sig nya arbetssätt och metoder. Om personalen får en presentation av materialet och praktisk handledning i hur de kan använda sig av det, är det lättare för dem att börja använda det i sitt dagliga arbete.

Det producerade materialet inom projektet "Resursstarka barn" är huvudsakligen utarbetat för att användas inom småbarnspedagogiken. Därtill finns det material som går att använda i barnets hem samt av andra yrkesgrupper. Skribenterna har därför valt att även presentera materialet för familjearbetare inom barnskyddet. Det är speciellt viktigt att alla vuxna i barnets närhet samarbetar när det gäller barn som har behov av särskilt stöd (Juslin & Davidsson, 2021b, s. 1). Därför anser vi det vara meningsfullt att även personal inom andra yrkesgrupper än småbarnspedagogiken känner till och använder materialet som utarbetats inom projektet "Resursstarka barn". På så sätt kan olika yrkesgrupper arbeta interprofessionellt; de använder sig av samma material, material som redan är bekant för barnet. Barnet stöds med hjälp av samma metoder både i hemmet och på daghemmet. Vår förhoppning är att olika yrkesgrupper som arbetar med barn kan närma sig varandra interprofessionellt genom att använda projektets material.

Förutom att vi i det här examensarbetet beskriver hur vi har gått till väga, presenteras även i arbetet två olika modeller för implementering som har fungerat som utgångspunkt när arbetets utförande har planerats. Som metod för att utvärdera resultatet av vårt arbete

har en kvalitativ datainsamlingsmetod använts; en tillämpad variant av fokusgruppsintervjuer. Examensarbetet avslutas med resultatredovisning och diskussion om resultaten.

2 Syfte och frågeställningar

Examensarbetets syfte är att sprida materialet som har skapats inom projektet "Resursstarka barn" till personal inom småbarnspedagogiken och familjearbetare inom barnskyddet, så att de kan börja använda materialet i sitt arbete.

Frågeställningen i det här examensarbetet är på vilket sätt materialet kan implementeras inom småbarnspedagogiken så att personalen kan börja använda det med barnen.

Materialet är ursprungligen utarbetat för att användas inom småbarnspedagogiken, men vissa delar kan även användas i hemmet med till exempel barnets vårdnadshavare. En tilläggsfrågeställning i det här arbetet är hur familjearbetarna inom barnskyddet förhåller sig till de delar av materialet som kan användas hemma.

3 Arbetets upplägg

Det här är ett funktionellt examensarbete, vilket innebär att det fanns en konkret målsättning med arbetet; att sprida det redan färdigt utarbetade materialet inom "Resursstarka barn" till professionella.

Skribenterna bestämde sig för att rikta in spridningen av materialet till familjearbetare inom barnskyddet, ett specialpedagogiskt team med speciallärare inom småbarnspedagogiken samt två olika enheter inom småbarnspedagogiken som i det här examensarbetet kallas daghem A och daghem B. Dessa val gjordes för att vi ville nå ut till flera olika professioner inom småbarnspedagogiken och personal som arbetar med socialt utsatta barn. För barn med sociala och emotionella utmaningar är det viktigt att stödinsatserna kommer från flera olika håll för att stöda barnet på bästa sätt. Då är det bra om det befintliga nätverket runt barnet samarbetar. Genom spridningen av materialet i "Resursstarka barn" till både personal inom småbarnspedagogiken och familjearbetarna inom barnskyddet, ville vi öppna upp möjligheten till ett interprofessionellt arbete.

De här daghemmen och familjearbetarna valdes eftersom skribenterna från tidigare hade kontakter till de här verksamhetsställena. Av samarbetsparterna hade en liten del hört talas om projektet "Resursstarka barn", för resten var projektet nytt.

Från barnskyddet deltog tre familjearbetare som arbetar med barn i olika åldrar. Det specialpedagogiska teamet var ett arbetsteam bestående av fem speciallärare som arbetade med enheter inom småbarnspedagogiken på en ort i Svenskfinland. På daghem A utfördes samarbetet med två professionella och en barngrupp med 14 barn i åldern 3–5 år. På daghem B utfördes samarbetet med fyra professionella med en barngrupp på 21 barn under skolåldern.

Under arbetsprocessen har personal inom småbarnspedagogiken och familjearbetare inom barnskyddet fått handledning i hur de kan använda sig av materialet i sitt arbete genom så kallade personalutbildningstillfällen. Under personalutbildningen fick deltagarna först en presentation av materialet och därefter fick de bekanta sig med materialet. Totalt hölls fem personalutbildningstillfällen; ett för det specialpedagogiska teamet, ett för familjearbetarna, ett för daghem A och två för daghem B.

I de två daghemmen användes också materialet i barngrupper. Syftet med detta var att förevisa för personalen hur de kan använda materialet i sina barngrupper och med enskilda barn som är i behov av extra stöd. Skribenterna har utgått från antagandet att personalen lär sig bäst genom att de får se hur materialet används i praktiken. I de två daghemmen hölls först en observation av barngruppen enligt projektet "Resursstarka barns" observations- och reflektionsmodell. Genom att använda observations- och reflektionsmodellen i barngruppen kunde vi förutom att ta reda på behoven i gruppen även förevisa för personalen hur modellen används i praktiken. Efter observationen utfördes en aktivitet i barngruppen, aktiviteten valdes utgående från vad som hade observerats i gruppen, det vill säga utgående från de behov som fanns i gruppen. All personal som deltog i personalutbildningen har också deltagit i en tillämpad variant av en fokusgruppsintervju.

Upplägget för de olika målgrupperna har alltså varit lite olika, det specialpedagogiska teamet och familjearbetarna har fått materialet presenterat för sig genom personalutbildningen, medan personalen på daghemmen har fått bekanta sig med materialet genom tre olika handledningstillfällen, som i detta arbete benämns interventioner. Orsaken till att detta upplägg valdes var för att vi på så sätt kunde ge det

specialpedagogiska teamet och familjearbetarna verktyg att ta med sig ut på fältet, så att de i sin tur kan handleda personal inom småbarnspedagogik samt vårdnadshavare i hur de kan använda materialet. På daghemmen gjordes tre olika interventioner för att ge personalen en bra grund att på egen hand arbeta vidare och använda materialet i "Resursstarka barn" som arbetsverktyg.

4 Projektet "Resursstarka barn"

Projektet "Resursstarka barn" är ett treårigt projekt (2020–2023) vars syfte har varit att stöda socialt utsatta barn inom småbarnspedagogiken. Projektet har genomförts i samarbete med daghem i Åbo och Pargas samt med Åbo universitet. Yrkeshögskolan Novia har varit huvudman för projektet och Stiftelsen Eschnerska Frilasarettet sr har varit finansär.

I projektet "Resursstarka barn" har det publicerats läromedel, artiklar och material riktade till lärare inom småbarnspedagogiken, föräldrar, till barngruppen samt som stöd till enskilda barn. Dessa är utformade för att användas inom småbarnspedagogiken och även i samarbete med barnens hem. Det publicerade materialet baseras på vetenskaplig forskning.

Målet med projektet har varit att stöda barn och deras välmående, i synnerhet de barn som har svårigheter socialt och/eller emotionellt, genom att utarbeta material och modeller som personal kan använda för att förbättra barns sociala och emotionella kompetens (Storbacka – Järvinen, 2021, ss. 6-7). Det är frågan om ett resursförstärkande sätt att arbeta med barnen, att genom de utarbetade metoderna ta tillvara de resurser barnen har, och därtill kunna notera de resurser barnen har runt om sig.

I det här kapitlet beskrivs den teoretiska bakgrund som projektet grundar sig på, samt de publikationer, metoder och material som har publicerats inom projektet.

4.1 Projektets teoretiska bakgrund

Utsatthet i barndomen inverkar på barnets framtid, och därför är det viktigt att främja barns välbefinnande och stöda barnets välmående i ett tidigt skede genom förebyggande insatser (Davidsson & Juslin, 2021a, s. 6). Barn kan utsättas för olika risker i sin

uppväxtmiljö, de kan till exempel vara samhällsrelaterade risker (till exempel låg socioekonomisk status), risker i närmiljön (till exempel missbruk inom familjen, bristfälliga rutiner eller föroreningar och gifter). Det kan också handla om utsatthet på grund av individuella livsvillkor, som till exempel funktionshinder. Barn som utsätts för den här typen av risker benämns i projektet socialt utsatta barn. Davidsson och Juslin (2016, s. 12) har definierat resursstarka barn som "Barn som enligt sina egna förutsättningar och med stöd av andra får, vill och kan utvecklas till en egen person med handlingspotential för ett gott liv".

Läromedlet "Resursstarka barn - stöd till socialt utsatta barn inom småbarnspedagogiken" (Davidsson & Juslin, 2021a) utgör grunden till projektet. En allt större del barn inom småbarnspedagogiken har svårigheter som grundar sig i sociala problem. Att i ett tidigt skede kunna klarlägga behov och sätta in förebyggande åtgärder kan förhoppningsvis ha en stor inverkan på barns framtid. I läromedlet behandlas hur personalen inom småbarnspedagogiken kan främja välmående i barngruppen genom att stöda det enskilda barnet och barngruppen och genom ett gott samarbete med barnens vårdnadshavare. "Resursstarka barn" handlar om att hitta barns resurser och på det sättet stärka deras självkänsla och självförtroende samt skapa skyddsfaktorer i barnens liv. Ett resursstarkt barn är inte ett perfekt barn, utan det handlar om att hitta de individuella resurserna, men även riskerna, hos det enskilda barnet och barnets omgivning. Det handlar också om att känna till sina egna styrkor och svagheter och att våga prova och lära sig genom både mot- och medgångar med stöd av trygga vuxna. Personalen och vårdnadshavarna behöver ge barnet möjlighet att skapa en positiv attityd till sig självt, den egna utvecklingen och till sin omgivning. Ett barn som är tryggt i sig självt är också mer mottagligt för stöd. (Davidsson & Juslin, 2021b, ss. 6-7,20,23).

Davidsson och Juslin lyfter fram varför det är viktigt att stöda socialt utsatta barn och stärka deras sociala och emotionella kompetens (2021a, s. 14). Barn som inte har tillräckliga sociala och emotionella färdigheter har hög risk för att bli lämnade utanför kamratkretsar eller bli mobbade. Barn som har svårigheter med att sätta ord på sina känslor kan även ha problem med att reglera sina känslor, och de barnen är ofta mindre uppskattade i sociala sammanhang.

Inom projektet "Resursstarka barn" har Storbacka – Järvinen skrivit en artikel med syfte att synliggöra faktorer som kan gynna personal inom småbarnspedagogiken att stöda barnet att lära känna sig självt, bli medveten om de egna styrkorna och svagheter samt öka kapaciteten att skapa goda relationer och känna gemenskap med andra. De sociala och emotionella färdigheterna är viktiga under barndomen när barnet utvecklas och växer, men de påverkar också barnets framtid gällande psykisk hälsa, utbildning och sysselsättning. Den sociala och emotionella utvecklingen hos barn påverkas av ett antal olika faktorer, så som individuella faktorer, barnets omgivning, vilka förutsättningar det finns och vilka metoder man använder för att stöda barnet. (Storbacka-Järvinen, 2021, ss. 3, 5-7).

Det finns många olika program och metoder som syftar till att stärka barns sociala och emotionella kompetens. De går under samlingsnamnet SEL-program, där SEL står för engelskans "social and emotional learning". SEL-program stöder förutom den sociala och emotionella kompetensen även barnets förmåga till självreglering och kan minska på beteendeproblem. Flera av dessa program används inom småbarnspedagogiken i Finland. Programmen har visat sig vara effektiva när de används med barn under skolåldern. Exempel på SEL-program som används inom småbarnspedagogiken i Finland är programmen Stegvis, De otroliga åren och ICDP. (Storbacka – Järvinen, 2021, ss. 3-4).

4.2 Materialet i "Resursstarka barn"

Materialet som har utarbetats inom projektet har utvecklats i nära samarbete med personal inom småbarnspedagogiken. Här följer en beskrivning av det material som har utarbetats för att användas i barngruppen eller med det enskilda barnet.

4.2.1 Djurvännerna- små stunder i daghemmet Bubblan

"Djurvännerna – små stunder i daghemmet Bubblan" är ett sagomaterial vilket är tänkt att fungera som introduktion till djurvännerna. Djurvännerna figurerar i allt material i projektet Resursstarka barn. Man får lära känna djurvännerna och får följa med fantasidjuret Tulle-Dulle som besöker sina vänner Ralle, Valle, Mella och Lilla på daghemmet Bubblan. Efteråt finns det möjlighet att tillsammans med barnen i barngruppen diskutera de olika scenarion som utspelar sig på daghemmet Bubblan. Till materialet hör också färgläggningsbilder. Boken finns publicerad på nätet och kan därför med fördel projiceras på till exempel en vit vägg. (Davidsson & Storbacka-Järvinen, 2021).

4.2.2 Spelet djurvännernas äventyr

Djurvännernas äventyr är ett utomhusspel som arbetats fram för att stöda barngruppen och det enskilda barnets resurser. Spelet är kostnadsfritt och går att ladda ner från App Store till en Ipad eller Iphone. För att spela spelet behövs spelmatrö och hinkar som kan användas som spelpjäser. Spelmattorna går att ladda ner från projektet Resursstarka barns webbsida där man även kan ladda ner superkrafterna. Målsättningen med spelet är att barnen på ett roligt sätt ska få öva på problemlösning, samarbetsfärdigheter och turtagning. I spelet följer barngruppen med djurvännerna Valle, Ralle, Mella, Lilla och Tulle-Dulle på äventyr. Spelet har sex stationer som var och en har en specifik uppgift som barnen skall lösa. Genom att lösa uppgifterna på varje station samlar barngruppen superkrafter. Barngruppens superkrafter och styrkor samlas sedan till ett diplom. Diplomet kan printas ut och sparas som minne från barngruppens äventyr. (Resursstarka barn, 2023).

4.2.3 Observations- och reflektionsmodell

För att få kunskap i hurdant material som är lämpligt att arbeta med och vad barnen är i behov av behöver man observera barnen och reflektera över de situationer barnen är i. När det gäller observation ska man tänka på att för det första vara väl förberedd i rollen som observatör. Därtill är det av största vikt att man gör observationen systematiskt. (Storbacka-Järvinen & Liljeroth, 2022, ss. 1,3) .

Vid observation i allmänhet ska man ha ett tydligt syfte varför man observerar och i observationssituationerna är det viktigt att dokumentationen är tillräcklig. Under observationen är det också väsentligt att fråga sig om och på vilket sätt man i egenskap av observatör kan påverka observationens resultat. (Storbacka-Järvinen & Liljeroth, 2022, ss. 3-4).

Den typ av observation som används inom projektet "Resursstarka barn" är en semistrukturerad observation vilket betyder att observatören följer en guide. Observationen för projektet är delad i tre delar; "förberedelse", "observation i barngrupp och reflektion" samt "observation av enskilt barn och reflektion". I den första delen, "förberedelse", ska observatören läsa igenom observations- och reflektionsmaterialet, det vill säga noggrant läsa anvisningarna för observationen. Den som observerar ska inte samspela med barnen, utan enbart fokusera på själva observationen. Om det händer något

i barngruppen som kräver att en vuxen ingriper avslutas observationen. (Storbacka-Järvinen & Liljeroth, 2022, ss. 8,10,11).

Därefter är det dags för följande moment. Tidigare nämndes det viktiga att i en observationssituation dokumentera tillräckligt, att bland annat skriva vad som sker och hur samspillet mellan personer ser ut. Efter att observationerna är gjorda ska en reflektion göras. Genom reflektionen ges möjlighet att utifrån dokumentationen diskutera med personalen till exempel vad en barngrupp eller barn har för inre resurser samt huruvida det finns utmaningar gällande sociala och emotionella färdigheter. (Storbacka-Järvinen & Liljeroth, 2022, ss. 15-16).

4.2.4 Träna med djurvännerna

Träna med djurvännerna innehåller metoder och material för både daghem och för barnens hem. Dessa metoder och material är avsedda att användas med barn i behov av ytterligare stöd i situationer som kräver sociala och emotionella färdigheter. I det föregående stycket beskrevs observations- och reflektionsmaterialet. Genom observation kan man uppfatta enskilda barn i situationer som är utmanande för dem, och se de situationer där ytterligare stöd bör sättas in. Vid behov kan flera delar av det utarbetade materialet av "träna med djurvännerna" kombineras. Det beror helt på hurdant behov barnet har. (Davidsson & Storbacka-Järvinen, 2022, s. 1).

4.2.5 Djurvännernas resurskarta

Resurskartan är ett arbetsredskap som kan användas tillsammans med det enskilda barnet. Den fungerar som ett stöd för barnet att lyfta fram och lära känna sina egna egenskaper och färdigheter. Genom att lära känna sig självt blir även barnet tryggt med sig självt och bygger samtidigt upp en stark självbild som stöder barnet i den egna utvecklingen. För barn som behöver träna sina sociala och emotionella färdigheter fungerar kartan som en grund ifrån vilken både barnet och pedagogen kan få en bra överblick över barnets resurser och färdigheter. Resurskartan ger också barnet möjligheten att reflektera över färdigheter som barnet skulle vilja bli bättre på. Resurskartan är ett verktyg barnet och pedagogen använder tillsammans på daghemmet. Pedagogens uppgift är att stöda barnet i processen genom att handleda och reflektera tillsammans med barnet. Resurskartan är utformad med barnet i centrum och runt om finns det cirklar där barnet tillsammans med pedagogen kan

reflektera över sina färdigheter samt färdigheter som barnet vill bli bättre på med hjälp av tillhörande bildstöd med olika resurser och färdigheter. Den första är "jag är", här kan barnet använda sig av bildstödet eller rita egna bilder för att skapa en uppfattning om det egna jaget. Följande steg i processen för barnet är att reflektera över vad barnet kan och limma in i "jag kan"-cirkeln de bilder från bildstödet som barnet upplever att hen kan. Det finns ingen begränsning över hur många färdigheter man kan. I den sista delen funderar barnet över vad barnet vill bli bättre på och lära sig. Barnet kan även använda sig av ljudklipp och bilder för att berätta sina färdigheter för pedagogen. Arbetsprocessen tillsammans med barnet skall vara behaglig och barnet kan själv välja platsen där arbetet görs och hur länge arbetet tar. Stunden skall vara trevlig, stödande och stärka barnets resurser. (Davidsson & Storbacka-Järvinen, 2022, ss. 4-5).

4.2.6 Djurvännernas stödkarta

Djurvännernas stödkarta fungerar som en helhet tillsammans med resurskartan. Målet med stödkartan är att ge barnet verktyg att själv så småningom identifiera vad hen behöver stöd med och hurdana stödformer som behövs för att uppnå de individuella målen. Stödkartan gör processen till en positiv och stärkande erfarenhet som stärker barnets resurser. Då arbetet med stödkartan inleds kan pedagogen tillsammans med barnet titta tillbaka på resurskartan. Om barnet vill arbeta vidare med utrymmet vid "jag vill kunna" så kan man göra det. Stödkartan är uppbyggd med barnet "jag" som början, sedan "jag vill kunna" och längst ner ett utrymme för "jag behöver". Med hjälp av bildstöden över resurser och färdigheter kan barnet sedan tillsammans med pedagogen reflektera över vad barnet vill kunna och hur barnet skall ta sig till det målet. Barnet får välja ut sådana resurser och färdigheter som behövs för att barnet ska uppnå målet. Stödkartan är ett arbetsverktyg för personalteamet, vårdnadshavarna och barnet. Stödkartan är ett levande dokument som följer med under barnets tid inom småbarnpedagogiken. Då mål uppnåtts kan barnet flytta bilderna på resurskartan till "jag kan" och nya mål kan skapas på stödkartan. Stödkartan kan även användas under diskussioner och samtal med vårdnadshavarna. Stödkartan har även en förberedande funktion om familjen är intresserade att påbörja "Djurvännernas hemmaträning". (Davidsson & Storbacka-Järvinen, 2022, ss. 7-8)

4.2.7 Djurvännernas dagisträning

Materialet "Djurvännernas dagisträning" är ett bildmaterial som fungerar som verktyg för personalen i att stöda barn som har utmaningar med sina sociala och emotionella kompetenser. För barn kan olika situationer under dagen vara utmanande. Det kan vara rutin- eller samspelssituationer. Vid situationerna behöver barnet kunna följa instruktioner, kontrollera och fokusera samt behärska sig. För ett barn som har sociala och emotionella utmaningar kan sådana situationer bli ansträngande. Vid leksituationer kan utmaningen vara att följa överenskommelser, ta andra i beaktande samt problemlösning. Materialet "Djurvännernas dagisträning" baserar sig på olika situationer som kan uppstå under dagen. Som stöd finns det tydliga, förklarande bilder där barnet kan bearbeta situationen och sedan tillsammans med pedagogen hitta en passande lösning från bildstödet. Materialet ger barnet verktyg och stöd i att hitta positiva lösningar på situationer som uppstår under dagen. Lösningarna samt bilderna går att printa ut från materialet träna med djurvännerna. (Davidsson & Storbacka-Järvinen, 2022, ss. 9-10).

4.2.8 Djurvännernas känslotavla

Känslotavlan är en stödform som har utvecklats för att stöda det enskilda barnet. För barn som har utmaningar med sina sociala och emotionella kompetenser är känslohantering ofta något som barnet behöver stöd med. Med hjälp av "Djurvännernas känslotavla" ges barnet ett verktyg som tränar känslohantering och hjälper barnet att sätta ord på känslor samt ger barnet en trygg plattform där hen kan hitta lösningar och egna strategier för impuls kontroll. Känslotavlan har en figur och bilder i mindre format som fungerar som bildstöd för varje enskild känsla. Figuren på känslokartan fungerar som en grund där barnet tillsammans med pedagogen kan samtala om känslor, sätta ord på dem och reflektera över hur känslan känns och var på kroppen det känns genom att visa på figuren på bilden. Känslotavlan kan fungera som stödform för barn att uttrycka sig och göra sig förstådda. Genom att ha känslotavlan- och bilderna framme kan barnet på eget initiativ använda kartan som stöd vid kommunikation vid olika händelser. Till känslokartan finns även tillhörande lösningsbilder, vilka stöder barnets kommunikation. Med hjälp av lösningsbilderna kan barnet kommunicera med pedagogen hur något specifikt känns just i den stunden. Känslotavlan är en stödform som pedagogen kan handleda vårdnadshavarna i hur man använder och på det sättet stöder man barnets kommunikation och

känslohantering även i det egna hemmet. (Davidsson & Storbacka-Järvinen, 2022, ss. 11-12).

4.2.9 Djurvännernas hemmaträning

Det här materialet är utvecklat för att stöda föräldrar som vill ha hjälp i sitt föräldraskap eller som verktyg för professionella som jobbar med barnet i hemmet. Många vårdnadshavare upplever att de är ensamma i fostrarrollen och att de vill ha mera stöd av professionella som jobbar med barnfamiljer. Till exempel kan familjerna behöva hjälp med att hantera morgon- och kvällsrutiner eller stöd i hur de klarar av utmanande måltidssituationer. (Davidsson & Storbacka-Järvinen, 2022, s. 13).

Syftet med det här materialet är att hjälpa barnen och föräldrarna att tillsammans med personalen hitta fungerande strategier i utmanande vardagssituationer. Materialet "Djurvännernas hemmaträning" består av fem bilder som illustrerar vardagssituationer i djurvännernas hem. Dessa bilder är avsedda att användas som diskussionsunderlag tillsammans med familjen, till exempel under ett hembesök. Den professionella leder diskussionen och med hjälp av diskussionsunderlaget diskuterar man först vad det är som händer hemma hos djurvännerna. Tillsammans med barnet och barnets vårdnadshavare funderar man sedan på lösningar och goda strategier i de vardagssituationer som känns utmanande. I materialet ingår också en lösningskarta. På lösningskartan kan man klistra in bilder som illustrerar en fungerande lösning på den utmanade situationen, eller skriva in hur situationen kunde vara fungerande för barnet och vårdnadshavarna. (Davidsson & Storbacka-Järvinen, 2022).

4.2.10 Resursstarka barn - material för barnets hem

Den här publikationen är gjord för vårdnadshavarna. Här presenteras projektet "Resursstarka barn", djurvännerna och deras roll på daghemmet. I publikationen framkommer vad ett resursstarkt barn är samt vilka sociala och emotionella färdigheter ett resursstarkt barn har utvecklat. Här beskriver man på vilket sätt daghemmet arbetar för att göra barnen resursstarka och hur man hemma kan arbeta på motsvarande sätt för att stöda en god social och emotionell utveckling hos barnet. För barn som har behov av särskilt stöd är det ännu viktigare att de vuxna i barnens liv samarbetar. I publikationen får

vårdnadshavarna också tips om hur de kan stärka sitt barns emotionella färdigheter. (Davidsson & Juslin, 2021b).

4.2.11 Övrigt material

Inom projektet "Resursstarka barn" har det även utvecklats handdockor, vilka kan användas på flera olika sätt. Handdockornas syfte är att göra olika situationer på daghemmet mer konkret. Med hjälp av handdockorna ges barnen möjlighet att till exempel berätta hur barnet uppfattat en situation. Handdockorna kan även användas av personalen att spela upp teater med. Därtill finns bilder på materialets figurer som man kan printa ut och laminera. Precis som med handdockorna, kan man med de laminerade bilderna göra situationer mer konkreta samt arbeta med både barngruppen som helhet eller med enskilda barn. Ytterligare sätt för att göra situationer mera konkreta är att laminera projektets figurer och att sedan limma figurerna på träklossar. (Resursstarka barn, 2023).

5 Implementering

En frågeställning i det här arbetet är hur materialet kan implementeras hos personal inom småbarnspedagogiken så att de kan börja använda det i sitt arbete, och därför valde skribenterna att titta närmare på modeller för implementering. I det här kapitlet beskrivs två modeller för implementering som har fungerat som utgångspunkt när upplägget för arbetet har planerats.

Enligt Medibas (u.å) som är en kunskapsdatabas som riktar sig till professionella inom hälso- och sjukvården i Sverige, är synonymer till implementering: genomföra, göra känt och ta i bruk. Implementering kan alltså beskrivas som den process som används för att införa en ny metod i en verksamhet.

Enligt Socialstyrelsen (2012, ss. 5-6) i Sverige tar det ofta lång tid och kostar mycket när man ska införa nya metoder i en verksamhet, och det är många som misslyckas med implementeringen. Forskning visar ändå att det går att framgångsrikt implementera nya metoder. En nyckel för en lyckad implementeringsprocess är att den som implementerar en ny metod har kunskap om hur implementering bör göras. Socialstyrelsen beskriver implementeringsprocessen i fyra faser: behovsinventering, installation, användning, vidmakthållande.

EPIS Framework-modellen har utvecklats särskilt för att stöda implementeringsprocesser för barn- och familjetjänster. EPIS står för engelskans Exploration, Preparation, Implementation och Sustainment, det vill säga utforskning, förberedelse, implementering och vidmakthållande. Även i den här modellen talar man om fyra faser i implementeringsprocessen. Enligt EPIS-modellen kartlägger och utforskar man i den första fasen behoven, i den andra fasen identifierar man potentiella hinder och utvecklar en plan eller en strategi för processen. Den tredje fasen, implementeringsfasen, går ut på att man gör själva förändringsarbetet. Man tillgodoser personalens behov av handledning och förankrar metoden bland personalen genom att se till att de får den information de behöver. I implementeringsprocessens sista fas, vidmakthållande, följer man upp processen och ser till att arbetstagarna håller sig trogna till metoden som har lärts ut. (The EPIS Implementation Framework, u.å.; Kasvun tuki, u.å.).

Både Socialstyrelsens och EPIS-modellens beskrivning av implementeringsprocessen lyfter alltså fram fyra olika faser som är rätt likadana. Socialstyrelsen beskriver ingående hur de olika faserna ska genomföras. Socialstyrelsen menar att man i fas ett, behovsinventeringen, bör identifiera vilka förändringsbehov som finns och sedan utifrån dessa välja metoder för förändringen. Enligt Socialstyrelsen har man större möjlighet att lyckas med implementeringen om man först har identifierat och uttalat behovet av förändringen. Ibland påbörjas ett förändringsarbete med att man har ett beslut om att en viss metod ska användas, det kan handla om till exempel en metod som är på modet. Man utgår alltså från metoden, inte från behovet. Enligt Socialstyrelsen är detta inte att föredra, eftersom implementeringen har större chanser att bli framgångsrik om man i stället börjar med att göra en behovskartering. (Socialstyrelsen, 2012, ss. 6-7).

Socialstyrelsens andra fas i implementeringsprocessen är "installation av metoden". I den här fasen behöver man förankra processen. Detta gör man genom att fastställa målen. Man svarar på frågor som: varför, på vilket sätt, vilka berörs, vilka resurser har vi och vilka behöver vi, vad krävs av mig som person och vad krävs av oss som grupp, vilka hinder och vilka möjligheter finns? (Socialstyrelsen, 2012, ss. 7-8).

Socialstyrelsens tredje fas är "användning av metoden". I den här fasen kan det hända att den professionella känner sig osäker eller obekvä. Då finns det risk att den professionella börjar förändra eller anpassa metoden så att den bättre passar honom eller henne. Om

detta sker har metoden inte implementerats korrekt. Därför behöver arbetstagarna under den här fasen få fortlöpande handledning i den nya metoden. (Socialstyrelsen, 2012, s. 8).

Den sista fasen enligt Socialstyrelsen, fas fyra, innebär att man håller fast vid metoden och fortsätter använda den så som den är tänkt att användas. Socialstyrelsen kallar denna fas "vidmakthållande av metoden". De menar att när mer än hälften av de professionella använder den nya metoden så som den är avsedd att användas, kan man säga att metoden är implementerad. Efter ett till två år har den nya metoden blivit rutin. (Socialstyrelsen, 2012, s. 9).

Vidare skriver Socialstyrelsen att implementeringsprocessen underlättas om den nya metoden uppfattas som relevant och om den är effektivare och mer kostnadseffektiv än tidigare metoder. Den nya metoden bör också stämma överens med till exempel de regler och värderingar som finns på arbetsplatsen. Om metoden är lättanvänd implementeras den lättare än en metod som är invecklad eller svår att använda. Det är också bra om metodens effektivitet går att testa och om metoden leder till synliga resultat. (Socialstyrelsen, 2012, s. 9).

Urval, utbildning och handledning av personalen är viktiga faktorer i implementeringsprocessen. Man behöver identifiera de personer som är "rätt" för metoden, d.v.s. skapa en tydlig målbild för de personer som ska medverka, och rekrytera just dem. De som man valt ut behöver sedan få undervisning och handledning i den nya metoden. Det dyker ofta upp problem och svårigheter när man inför en ny metod, och då är det viktigt att det finns en person som kan ge vägledning och se till att metoden används korrekt. (Socialstyrelsen, 2012, ss. 10-11).

6 Metodiska tillvägagångssätt

Målsättningen med detta examensarbete var att presentera samt implementera materialet och att ta reda på hur familjearbetarna inom barnskyddet förhåller sig till de delar av materialet som kan användas hemma. Vi ville också veta hur personalen inom småbarnspedagogiken och familjearbetet anser att de skulle kunna använda materialet i sin verksamhet i framtiden.

Som metod för spridningen och implementeringen har de faser som både Socialstyrelsen (2012) och EPIS Framework (u.å.) beskriver för implementering följts, men modellerna har modifierats så att de passade det här arbetets utgångspunkt och syfte. Hur vi har gått till väga beskrivs i kapitel 7 "Arbetsprocessen".

För att få svar på det här arbetets frågeställningar har en kvalitativ datainsamlingsmetod använts. Det som utmärker kvalitativa metoder är närheten till det man forskar i, genom till exempel intervjuer och observationer. En kvalitativ datainsamlingsmetod ger även möjlighet till flexibilitet i forskningsarbetet (Dahlin-Ivanoff, 2015, s. 15). Bell (2006, s. 158) menar att intervjuer först och främst ger en stor flexibilitet.

Valet av datainsamlingsmetod föll på att göra en tillämpad variant av fokusgruppsintervjuer med de personalgrupper som deltog i personalutbildningen. I det här kapitlet beskrivs vad en fokusgruppsintervju är, samt hur och varför vi använt en tillämpad variant av fokusgruppsintervjuer i det här arbetet. Datan från fokusgruppsintervjuerna har analyserats av skribenterna och resultaten av analysen redovisas i kapitel 7 och 8.

6.1 Implementeringsprocessen i detta examensarbete

Det här examensarbetet är ett beställningsarbete där uppdraget var att sprida material som har producerats inom projektet "Resursstarka barn". Eftersom uppdraget redan var förutbestämt, påbörjades inte det här arbetet med att göra en behovskartering som enligt Socialstyrelsen och EPIS-modellen är den första fasen i implementeringsprocessen (Socialstyrelsen, 2012, ss. 5-6). Arbetsprocessen påbörjades i stället med att skribenterna läste in sig på materialet och sedan funderade på hur och vart det kunde spridas. I detta arbete utgick vi alltså från metoden, och inte från behovet på fältet. Däremot är materialet vi fått i uppdrag att sprida utvecklat från behovet som fanns på fältet. Projektpersonalen inom projektet "Resursstarka barn" hade till exempel fått feedback från fältet att det saknades digitalt material på svenska som stöder barns sociala och emotionella kompetens, och materialet är utvecklat i tätt samarbete med lärare inom småbarnspedagogiken. Det fanns alltså ett behov för materialet på fältet, och materialet är utvecklat ur det behovet, men det arbetet gjordes innan vi kom in i processen.

Under arbetsprocessen har både Socialstyrelsens och EPIS Frameworks modeller om implementering följts, men modellerna har modifierats för att passa det här arbetets syfte

och frågeställningar. Tyngdpunkten på arbetet har satts på den andra och tredje fasen, det vill säga de faser som Socialstyrelsen beskriver som "installation av metoden" och "användning av metoden" och som enligt EPIS-modellen är "förberedelsefasen" och "implementeringsfasen". Vi har även genomfört den första fasen enligt EPIS-modellen, "utforskningsfasen". Socialstyrelsen kallar den första fasen "behovsinventering", men eftersom vi inledde arbetsprocessen med att utgå från ett redan befintligt material, och inte från att kartlägga behovet på fältet, genomförde vi alltså inte Socialstyrelsens första fas. Hur vi har genomfört dessa implementeringsfaser beskriver vi i kapitel 7, "Arbetsprocessen".

Eftersom det här examensarbetet utförs under en rätt kort tid, bara några månader, har vi inte kunnat följa upp hur den sista och viktiga fasen "vidmakthållande" av metoden utförs. Däremot reflekterar vi i resultatdelen hur personalen i framtiden kan jobba för att metoderna vi har implementerat kan bli bestående i daghemmens verksamhet och i familjearbetarnas arbete i barnens hem.

6.2 Fokusgruppsintervju

Fokusgruppsintervju är en gruppdiskussion som kan användas i olika skeden av en forskningsprocess både tillsammans med andra metoder eller som ensam datainsamlingsmetod. Ett kriterium för fokusgruppsintervju är att deltagarna i en fokusgrupp har något gemensamt att dela med varandra i den fokusgrupp man ingår i. (Dahlin-Ivanoff, 2015, ss. 83-84). Man kan även använda sig av fokusgrupper för att samla in personers tankar och åsikter (Hylander, 2001, s. 8). Hylander hävdar (enligt Kizinger, 1994) att det ska finnas en utsatt moderator vid en fokusgruppsintervju som ansvarar för att deltagarna kommer i gång med diskussionen samt ansvarar för det praktiska. Moderatoren kan vara forskaren själv eller en opartisk person, då diskussionen är i gång kan moderatoren fungera som observatör och lyssna på diskussionen. Diskussionen dokumenteras genom inspelning. (Hylander 2001 s. 9).

Storleken på fokusgrupperna kan variera från tre deltagare och uppåt beroende på ämnet som skall diskuteras. För att samla in tillräckligt med underlag för analys behöver minst tre fokusgruppsintervjuer hållas. (Hylander 2001 s. 12).

Frågorna byggs upp utgående från behovet och kan variera i antal, men i grunden använder man en huvudfråga som man utgår ifrån. Frågorna i intervjun ska vara neutrala och uppmuntra till diskussion (Westander, u.å.). Bell (2006, s. 163) betonar att det primära i en fokusgruppsintervju är interaktion mellan deltagarna och att de enskildas förståelse för ett ämne också utvecklas genom denna interaktion. Vidare hävdar hon att moderatorns viktiga roll därför är att vara lyhörd och arbeta för att interaktionen hålls igång.

Enligt Dahlin-Ivanoff (2015, s. 83-84) ger denna typ av intervju ett svar på hur gruppen som helhet till exempel resonerar kring en fråga. Därtill menar Dahlin-Ivanoff att fokusgrupper möjliggör en mera avslappnad miljö än enskilda intervjuer. Interaktionen kan även göra att deltagarna blir varse om saker de tidigare inte reflekterat över.

I detta examensarbete utfördes en tillämpad version av fokusgruppsintervjuer. Den tillämpade versionen innebar mindre fokusgrupper. Denna modell valdes för att deltagarnas anonymitet skulle garanteras. Om en gemensam fokusgruppsintervju med alla deltagare skulle ha ordnats, genom att använda till exempel Teams, hade anonymiteten inte bevarats. Genom att använda den här metoden samlades kvalitativa data in från alla samarbetspartnerna under totalt fem fokusgruppsintervjuer. I fokusgrupperna deltog personal inom småbarnspedagogiken och barnskyddet som deltagit i personalutbildningarna. Målsättningen med fokusgruppsintervjuerna var att samla in data om hur personalen kommer att arbeta med och sprida materialet i "Resursstarka barn". Som moderator för fokusgruppsintervjuerna fungerade den av skribenterna som ansvarat för personalutbildningen. Fokusgruppernas storlek varierade mellan 2–5 personer. Fokusgruppsintervjun baserade sig på syftet med vårt arbete. Vi ville veta om personalen inom småbarnspedagogiken och familjearbetarna inom barnskyddet kommer att använda materialet i "Resursstarka barn" som arbetsredskap i det egna arbetet. Vi ville även ta reda på om personalen kontinuerligt kommer att använda materialet långsiktigt och på vilket sätt de kan sprida materialet vidare till andra professionella som arbetar med barn. Följande fyra frågor ställdes i fokusgruppsintervjun:

1. Hur kommer du att ha användning av materialet Resursstarka barn i det egna arbetet? (Motivera)
2. På vilket sätt kan du sprida materialet Resursstarka barn vidare inom ditt yrkesområde?

3. På vilket sätt kunde materialet kontinuerligt användas i ditt arbete under en längre tid?
4. Finns det andra yrkesgrupper som arbetar med socialt utsatta barn som du anser kunde använda materialet?

Intervjutillfällena ordnades på tidigare överenskommen plats, oftast en plats som sedan tidigare var bekant för deltagarna. Inspelningen av diskussionen gjordes av en moderator. Inspelningarna transkriberades och efter det raderades inspelningarna för att garantera deltagarnas anonymitet enligt de forskningsetiska avvägningar som följts i detta arbete. Den insamlade datan från fokusgruppsintervjuerna användes sedan vid utvärderingen av hur väl vi lyckades med uppdraget att sprida materialet som producerats inom projektet "Resursstarka barn". Fokusgruppsintervjuerna analyserades genom att göra en sammanställning enligt följande tema: hur materialet tagits emot av deltagarna, hur de ser sig använda materialet samt på vilket sätt materialet har fått spridning.

6.3 Etiska avvägningar

Inom forskning är det av yttersta vikt att tänka på den etiska aspekten. Det finns en del forskningsetiska principer. I och med upplägget för examensarbetet var det viktigt att tänka på hanteringen av den information som skulle komma fram i interventionerna. Dels innebar arbetsprocessen i examensarbetet observation av barngrupp på daghem, dels information av personalen i de olika verksamheterna.

Om barnet är under 15 år är det enligt Forskningsetiska delegationen i Finland barnets vårdnadshavare som beslutar om ett barn ska vara med i forskning eller inte (Forskningsetiska delegationen, 2019, s. 11).

Principen om samtycke utgör en forskningsetisk princip, vilken även stipulerar att deltagaren har rätt att bestämma om den ska vara med i forskningen eller inte (Eldén, 2020, s. 30).

Till etiska principer hör även att informera om forskningens syfte samt att alla deltagare i en undersökning dessutom måste garanteras konfidentialitet. Deltagarnas uppgifter får inte komma till utomståendes kännedom. (Eldén, 2020, s. 30).

Forskningsetiska delegationen i Finland (2019, ss. 8-9) har utarbetat anvisningar hur man i egenskap av forskare inom human forskning ska utföra forskning. Delegationen (2019, s. 8) nämner självbestämmanderätt och hänvisar till bestämmelser i grundlagen och nämner till exempel människors personliga frihet och integritet (Finlands grundlag 731/1999). Delegationen (2019, s. 9) tar även upp det informerade samtycket, vilket är en viktig etisk princip inom forskning. Det informerade samtycket avser att man har rätt att välja om man deltar eller inte i forskning, och personer får inte heller upplevas tvingade att delta. Personer har även rätt att avbryta sitt deltagande samt att ta tillbaka sitt samtycke inför en viss forskning. Därtill ska forskningen inom ramen för det informerade samtycket ge deltagarna tillräckligt med information om vad forskningen gäller samt dess mål och hur deltagarnas personuppgifter hanteras. (Forskningsetiska delegationen, 2019, ss. 9-10)

I det här examensarbetet var målet att ge så mycket information till personalen att de skulle vara väl införstådda med vad de kommer att delta i, samt vara insatta i examensarbetets syfte.

Tanken på etiska principer såsom konfidentialitet har sin grund även på EU-nivå. EU har utarbetat en dataskyddsförordning (GDPR). Denna förordning utarbetades främst med tanke på globalisering samt en snabb teknisk utveckling när det gäller hantering av personuppgifter. Syftet med dataskyddsförordningen är att stärka fysiska personers rättssäkerhet. (EUR-Lex. Access to European Union Law, u.d.).

I möte med barn i någon typ av forskning, är det viktigt att utgå från de etiska principerna. Det betyder att den som forskar ska ha ett genuint intresse för det barnet har att säga både verbalt och genom icke-verbal kommunikation. När barnet känner att hen blir lyssnad till och det hen berättar, tas på allvar, stärks självkänslan hos barnet. Därtill finns det alltid en maktobalans mellan forskaren och barnet, vilket betyder att forskaren har ett stort ansvar att se till att barnets bästa följs. (Riksomfattande etiska delegationen inom social- och hälsovård, 2014, ss. 24-28).

Skribenterna har tillsammans diskuterat hur barnens rätt till självbestämmande kan respekteras. Av denna anledning användes en samtyckesblankett (bilaga 2) som delades ut till vårdnadshavarna innan arbetet i barngruppen utfördes. I och med samtyckesblanketten fick vårdnadshavarna information om projektets syfte. Om vårdnadshavaren fyllt i samtyckesblanketten fick barnet delta i aktiviteten. För att respektera även barnets egen

vilja kom skribenterna överens om att alla barn ska ges möjlighet att säga till om det inte vill vara med i aktiviteten.

Personalen som deltog i interventionerna hade också rätt att säga till om de ville eller inte ville delta i våra utbildningstillfällen. Allt deltagande skulle vara frivilligt. Detta beslut gjordes enligt Forskningsetiska delegationens anvisningar (2019, s. 8).

I detta examensarbete gäller principen om konfidentialitet både dem vi riktat personalutbildning till samt de barn vi inom examensarbetet har arbetat och använt materialet med. Fokusgruppsintervjun har bandats. Det bandade materialet har transkriberats och därefter förstörts.

I det här arbetet benämns inte Ortsnamn eller namn på de verksamheter vi samarbetar med. Detta val har gjorts för att Svenskfinland är relativt litet och vi har velat garantera att ingen som deltar i våra aktiviteter eller i våra intervjuer kan identifieras. På detta sätt kan vi i enlighet med de forskningsetiska principerna garantera alla deltagare konfidentialitet.

7 Arbetsprocessen

I det här kapitlet beskrivs vår arbetsprocess, det vill säga hur vi har gått till väga när vi har spridit materialet till de verksamheter som utvalts. Kapitlet är uppdelat enligt EPIS-modellens tre första faser: "utforskningsfasen", "förberedelsefasen" och "implementeringsfasen". Vi har valt att benämna våra faser i detta arbete enligt EPIS-modellen, eftersom de benämningarna bättre passade vår process.

7.1 Utforskningsfasen

Enligt både EPIS-modellen och Socialstyrelsen går den första fasen ut på att kartlägga och utforska (Kasvun tuki, u.å.; EPIS Framework, u.å.; Socialstyrelsen 2012, ss. 6-7). Eftersom arbetet har varit ett beställningsarbete var uppdraget konkret; att sprida materialet till aktörer inom småbarnspedagogik och/eller till andra professionella. I uppdraget ingick att ordna workshops och handleda personal i att använda materialet.

Vi började med att utforska materialet vi skulle arbeta med och kartlägga vilka resurser vi har, vilka våra potentiella samarbetspartner kunde vara, på vilket sätt vi skulle utföra

uppdraget samt vad för teorier eller modeller vi kunde behöva för att utföra uppdraget. Det vill säga svara på de frågor som man enligt Socialstyrelsen behöver svara på (Socialstyrelsen, 2012, ss. 7-8).

Vi som har arbetat med det här projektet kände inte varandra sedan tidigare och vi bor på två orter i Svenskfinland som ligger långt ifrån varandra. Vi har hållit alla våra gemensamma planeringsmöten på distans via plattformen Teams. Via Teams finns möjligheten att ha möten och gemensamma filer, vilket har möjliggjort att vi har kunnat skriva arbetet tillsammans. Vi har olika bakgrund inom branschen och flera års erfarenhet av att arbeta inom olika branscher sedan tidigare. Några av oss har arbetat som lärare inom småbarnspedagogiken i flera år och en av oss arbetar som socialhandledare inom barnskyddet. Inom arbetsgruppen finns också tidigare erfarenhet från mediabranschen, av socialt arbete samt av projektarbete. Vi började vårt arbete med att kartlägga vår gemensamma kompetens och våra intresseområden.

En viktig del i utforskningsfasen var att bekanta oss med allt material som har producerats inom projektet "Resursstarka barn". Materialet var obekant för oss från tidigare, och därför fick vi börja med att läsa in oss på materialet. Efter att vi hade gjort det diskuterades materialet i gruppen. Vi ställde frågor till varandra om de delar av materialet som vi inte förstod hur man skulle använda. För oss var det viktigt att alla i gruppen kände till och förstod materialet väl innan vi började fundera på hur och till vem materialet skulle spridas.

Projektet "Resursstarka barns" projektanställda höll i januari några presentationer av materialet för olika daghem i Åbo. För att vi skulle bli så grundligt insatta i materialet som möjligt beslöt vi att en av oss skulle delta i de presentationerna för att lära oss mer om materialet och hur det kan användas. De andra i gruppen fick sedan både en muntlig och skriftlig rapport om hur presentationen hade gått till och vad som hade lyfts fram där.

Redan tidigt i processen stod det klart att vi behövde hitta teorier och modeller att falla tillbaka på för att kunna utföra uppdraget väl. Vi funderade tillsammans på vilka olika teorier vi skulle kunna tänkas använda oss av, och gjorde sökningar på olika nyckelord. Till en början diskuterade vi mycket om vi skulle använda oss av teorier om handledning och hur människor lär sig, och därför gjorde vi först olika sökningar med orden handledning och inläring. Vi upplevde att det var svårt att hitta det material vi letade efter med de sökorden. Vi konstaterade slutligen att de teorier som behövdes handlade mer om att

implementera en process än om att handleda personal, därför valde vi att fördjupa oss i Socialstyrelsens förklaring om hur en implementeringsprocess går till samt EPIS Frameworks implementeringsmodell.

Nästa fas i arbetsprocessen var att utveckla en plan för vårt arbete samt att kontakta samarbetsparter. Denna process beskrivs under nästa rubrik, "förberedelsefasen".

7.2 Förberedelsefasen

Enligt EPIS-modellen identifierar man i den andra fasen potentiella hinder samt utvecklar en plan eller en strategi för processen (Kasvun tuki, u.å.; EPIS Framework, u.å.).

Processen med att göra upp en plan eller en strategi inleddes med att vi funderade på vilka verksamhetsställen vi skulle samarbeta med. Samarbetsparterna beskrivs i kapitel 3, "Arbetets upplägg". Socialstyrelsen uppger att man behöver identifiera de personer som är "rätt" för metoden och rekrytera dem (Socialstyrelsen, 2012, s. 10). Vi funderade på vilka personalgrupper som materialet "Resursstarka barn" kunde passa för. Två av skribenterna jobbar inom småbarnspedagogiken och en inom barnskyddet, därför valde vi två olika daghem samt familjearbetare inom barnskyddet. Därutöver ville vi nå ut till flera olika professioner inom småbarnspedagogiken och kontaktade därför även speciallärarna. Vi hade även planerat att hålla en digital presentation av materialet för personal inom småbarnspedagogik på ett så kallat pedagogiskt café, och kontaktade verksamhetsledaren för det pedagogiska caféet med ett erbjudande om en presentation. Tyvärr visade det sig att det första lediga presentationstillfället skulle ha infallit hösten 2023, vilket var för sent för oss.

Nästa steg i processen var att planera upplägget för arbetet. Vi valde att dela in arbetet i fyra interventioner som utfördes på två orter i Svenskfinland. Interventionerna och upplägget för dem beskrivs i kapitel 3, samt senare i detta kapitel under rubriken 7.3, implementeringsfasen.

Till förberedelsefasen hörde också att förbereda material inför interventionerna. För att kunna presentera projektet "Resursstarka barn" på ett så tydligt sätt som möjligt valde vi att använda oss av en PowerPoint-presentation som inledning. Presentationen utarbetades gemensamt av skribenterna (bilaga 1). För att ge våra samarbetsparter en bra uppfattning

om materialet hade vi under personalutbildningarna lagt fram det i rummet så att deltagarna efter presentationen kunde gå runt och själva testa på materialet.

En del av materialet beställdes via "Resursstarka barns" projektledare, som printade ut det och skickade det till skribenterna. Det resterande materialet printade vi själva ut, och klippte och laminerade det så att allt skulle vara klart för användning under presentationen. Lamineringen gjorde att materialet blev hållbart och därmed kan användas under en längre tid. Eftersom skribenterna befinner sig på två olika orter i Svenskfinland och samarbetsparterna är flera, har materialet skapats i tre uppsättningar.

En av metoderna i arbetsprocessen var att vi själva använde en del av materialet i barngrupper inom småbarnspedagogiken för att personalen på så sätt skulle kunna få lära sig hur materialet används i praktiken. Detta beskrivs mer ingående i nästa del, "implementeringsfasen".

7.3 Implementeringsfasen

Följande fas av arbetsprocessen var att börja implementera materialet till samarbetsparterna. Det här skedet hör till den andra fasen i implementeringsprocessen enligt Socialstyrelsen (2012) och fas tre "implementering" enligt EPIS-modellen (EPIS Framework, u.å.). Den här implementeringsfasen bestod av fyra olika interventioner. Alla interventioner var strukturerade på samma sätt för alla samarbetsparter, med undantag för personalutbildningen för familjearbetarna där vi valde att enbart presentera det material som kunde användas i deras arbete. Familjearbetarna och det specialpedagogiska teamet bestående av speciallärare, deltog endast i den första interventionen "personalutbildning". Det var en workshop i form av en personalutbildning där samarbetsparterna fick möjligheten att ta del av vår PowerPoint-presentation (bilaga 1) samt bekanta sig med materialet i "Resursstarka barn" och få handledning i användningen av materialet. Under presentationen berättade vi om vad projektet "Resursstarka barn" är, vad socialt utsatta barn är och varför det är viktigt att stöda socialt utsatta barn. Vi lyfte även fram att småbarnspedagogiken är en god arena för att erbjuda stöd till socialt utsatta barn, eftersom man inom småbarnspedagogiken når ut till de flesta barn och barnfamiljer (Davidsson & Juslin, 2021, s. 8). Målet med den första interventionen var att ge samarbetsparterna kunskap om materialet och projektet samt väcka nyfikenhet och

intresse för att använda materialet "Resursstarka barn" i det egna arbetet. Personalutbildningen tog ungefär en timme beroende på gruppstorleken.

Enligt Socialstyrelsen har man större möjlighet att lyckas med implementeringen om man utgår från behovet på fältet (Socialstyrelsen, 2012, ss. 6-7). Därför beslöt vi att vi i vårt implementeringsarbete gör en behovskartering på daghemmen, där vi använde oss av materialet "Observations- och reflektionsmodell". Utgående från resultatet av den observationen bestämdes sedan i samråd med daghemspersonalen vilken del av materialet som lämpar sig bäst att använda sig av i daghemsgruppen. På så sätt kunde vi ändå göra en behovskartering, trots att vi inte började vår implementeringsprocess med en behovskartering.

Observations- och behovskarteringen gjordes tillsammans med våra samarbetsparter på två daghem i Svenskfinland. Interventionen inleddes med att göra en observation av barngruppen. Innan observationen av barngruppen delades en samtyckesblankett som utarbetats av projektet ut till vårdnadshavarna (bilaga 2). Observationen gjordes i samarbete med personalen och blev sedan grunden för behovskarteringen. Som en del av behovskarteringen hölls en diskussion mellan personalen och handledaren där parterna tillsammans funderade över vilket material från projektet "Resursstarka barn" som skulle passa barngruppen eller det enskilda barnet.

Den tredje interventionen i processen var att arbeta med materialet i barngrupperna på de två daghemmen. Genom att arbeta med materialet i barngruppen tillgodoses personalens behov av handledning och samtidigt förankras materialet hos personalen i enlighet med EPIS-modellens implementeringsfas (EPIS Framework, u.å).

7.3.1 Personalutbildning

Personalutbildningarna hölls för fyra olika samarbetsparter, totalt presenterades personalutbildningen fem gånger. Gruppstorlekarna varierade från 2–5 deltagare beroende på hur samarbetsparterna hade möjlighet att delta. För personalen på ett daghem hölls två personalutbildningar för att ge alla intresserade inom personalen möjlighet att delta. Under personalutbildningen strävade vi att hålla en öppen och avslappnad stämning och uppmuntra deltagarna till att ställa frågor och vara delaktiga under hela tillfället.

Personalutbildningarna inleddes med en kort presentation där skribenterna presenterade sig och tydliggjorde syftet med personalutbildningen. Följande steg var en PowerPoint-presentation (bilaga 1) för att delge samarbetsparterna kunskap om projektet och materialet "Resursstarka barn" samt publikationerna som publicerats inom projektet. Materialet "Resursstarka barn" var synligt framme under hela personalutbildningen och kunde därför även användas under PowerPoint-presentationen för att konkretisera hur man kan använda materialet. Mot slutet av PowerPoint-presentationen skickades sedan publikationerna runt bland deltagarna. Följande publikationer hade familjearbetarna och speciallärarna möjlighet att bekanta sig med: "Träna med djurvännerna" (Davidsson & Storbacka-Järvinen, 2022), "Resursstarka barn – observations- och reflektionsmodell för att stöda barns sociala och emotionella kompetenser" (Storbacka-Järvinen & Liljeroth, 2022), boken "En dag på daghemmet Bubblan" samt läromedlet "Resursstarka barn" (Davidsson & Juslin, 2021) och artikeln "Faktorer som bidrar till att på ett framgångsrikt sätt stöda barns sociala och emotionella färdigheter" (Storbacka-Järvinen, 2021). På grund av begränsad tid kunde inte personalen på daghemmen ta del av alla publikationerna på plats men hänvisades till att på egen hand bekanta sig mer ingående med publikationerna på projektet "Resursstarka barns" hemsida. Efter genomgången av presentationen hade deltagarna möjlighet att bekanta sig med materialet. För speciallärarna och personalen på daghemmen introducerades djurvännernas hemmaträning, resurskartan, stödkartan, känslotavlan och bildstödet med färdigheter, känslor och lösningar. Vi presenterade även spelet "Djurvännernas äventyr" med tillhörande spelmattor.

Eftersom familjearbetarna arbetar hemma hos familjerna visade och handledde vi personalen i användningen av resurskartan, stödkartan, känslotavlan samt "Djurvännernas hemmaträning", vilka är de delar av materialet som är utarbetade för att även kunna användas i barnets hem. Vi presenterade och berättade också kortfattat om det övriga materialet, trots att det är ämnat för användning av personal inom småbarnspedagogiken.

Deltagarna visade intresse och nyfikenhet för materialet och började redan under personalutbildningen fundera över hur de kunde använda sig av materialet i det egna arbetet. Personalutbildningarna blev en bra grund för fortsatt samarbete.

7.3.2 Observationer och behovskartering

Följande skede av implementeringen var att kartlägga behovet av fortsatta interventioner. För att göra det gjordes en observations- och behovskartering på daghemmen och som observatör fungerade den av skribenterna som ansvarade för handledningen.

På daghem A gjordes en observation av hela gruppen bestående av 14 barn under skolåldern. Observationen gjordes inomhus under förmiddagen då gruppen lekte. Under observationen var två pedagoger på plats. På daghem B gjordes observationen i två delar av en barngrupp med barn under skolåldern. Observationerna på daghem B gjordes under pågående verksamhet där barnen först deltog i en samling med sagostund samt fick information om den kommande aktiviteten efter samlingen. Barnen observerades då de parvis arbetade med matematikrelaterade uppdrag som leddes av personalen som ansvarade för verksamheten. Observatören på bägge daghem följde med barngruppen från sidan utan att involvera sig i barnens lek och uppdrag. Under observationerna framkom på båda daghemmen att det material som skulle gynna gruppen mest skulle vara gruppbaserat.

Följande skede av interventionen var behovskarteringen då personalen och den av skribenterna som ansvarade för handledningen av personalen, utgående från observationerna tillsammans funderade vilket material man skulle arbeta vidare med i barngruppen. På daghem A hölls behovskarteringen samma dag och det framkom att personalen var av samma åsikt som handledaren då det kom till behovet i gruppen. Därför beslöt vi tillsammans att arbeta vidare med utespelet "Djurvännernas äventyr" under följande intervention. Även på daghem B framkom att behovet var gruppbaserat. Behovskarteringen hölls dagen efter observationen. Personalen tyckte att ett material som kunde stöda gruppen till samarbete, samhörighet, gemenskap samt att lyssna på varandra skulle vara optimalt att arbeta med under nästa tillfälle och därför valdes utespelet "Djurvännernas äventyr".

7.3.3 Arbete med materialet i barngruppen

Baserat på behov som framkom under observationen och behovskarteringen valde samarbetsparterna tillsammans med den av skribenterna som ansvarade för handledningen på båda daghemmen att utespelet "Djurvännernas äventyr" skulle vara ett

passande material för barngruppen. Den ursprungliga planen var att spelet skulle utföras utomhus på båda daghemmen, men på grund av att det dagen innan kommit så mycket snö gick det inte att spela spelet utomhus, så spelet spelades inomhus på daghem B.

Spelet rekommenderas för barngrupper bestående av 3–5 barn. Därför delades grupperna både på daghem A och daghem B in i mindre grupper. På daghem A utfördes spelet utomhus och barngruppen visade intresse samt var nyfikna på spelet. Under presentationen av djurvännerna fångades barnens intresse och gruppen arbetade fint tillsammans från början till slut. Gruppen var mån om att samla alla och hjälpa varandra vid stationerna. På daghem B var barnen nyfikna på vad som skulle hända under spelets gång. Barnen i båda grupperna deltog aktivt i spelet, de lyssnade på varandra och väntade på sin tur samt var som grupp fokuserade på spelet. Den ena gruppen på daghem B lockades emellanåt av annat i omgivningen men återgick dock tillbaka till spelet efter en stund.

8 Resultatredovisning

Fokusgruppsintervjuer hölls med alla de grupper som deltog i personalutbildningarna samt i de övriga interventionerna. Totalt hölls fem fokusgruppsintervjuer på olika håll i Svenskfinland; en med speciallärarna inom småbarnspedagogiken, en med familjearbetarna, en på daghem A och två på daghem B. Intervjuerna hölls 1–3 veckor efter att de övriga interventionerna avslutats. Det gjordes ljudinspelningar på alla intervjuer. Efter att inspelningarna hade transkriberats raderades både inspelningarna och transkriberingarna.

Skribenterna har tillsammans analyserat och reflekterat över svaren som har getts under fokusgruppsintervjuerna och därefter tolkat resultaten. Axelsson skriver (2012, s. 212) att det första man ska göra när man analyserar data är att noggrant läsa genom det materialet man analyserar för att man ska få en helhetsuppfattning om materialet. När man har fått en helhetsbild av sitt material fortsätter man bearbeta det genom att dela upp det i mindre delar för att slutligen komma fram till en ny helhet. Detta kan man göra genom att dela in materialet i kategorier. Med hjälp av färgpennor kan man lättare få en överblick över materialet. (Axelsson, 2012).

Skribenterna började med att läsa genom de transkriberade intervjuerna i sin helhet. Analysen av fokusgruppsintervjuerna gjordes utgående från dessa teman: hur materialet tagits emot av deltagarna, hur de ser sig använda materialet samt på vilket sätt materialet har fått spridning. Sedan gicks de transkriberade intervjuerna systematiskt genom, de delar av texten som ger svar på våra tre teman markerades ut med olika färger. De ord och/eller fraser som ger svar på frågeställningarna lades därefter in i en analystabell (bilaga 3). Analystabellen är indelad i fyra grupper: speciallärarna, daghem A, daghem B, och familjearbetarna. På detta sätt framgick det tydligt vilken grupp som har svarat vad, och vi fick en överblick av materialet som skulle analyseras. I det här kapitlet presenteras en sammanställning av de olika samarbetsparternas svar.

8.1 Specialpedagogiskt team

Fokusgruppsintervjun hölls i början av mars med fem speciallärare inom småbarnspedagogiken som alla hade deltagit i personalutbildningen.

Alla i gruppen säger att de kommer att använda materialet i sitt arbete. De uppger att de kommer att använda känslokartan, resurskartan, spelet "Djurvännernas äventyr" samt observations- och reflektionsguiden. En av speciallärarna säger sig också ha användning för publikationerna som hon säger att hon gärna vill berätta om och sprida vidare till sina samarbetspartner och daghemspersonal. En annan respondent säger att hon kommer att använda materialet i hemmet med familjen.

"Jag har tänkt att jag kan använda materialet i hemmet med familjen. Det är bra att man använder samma figurer både i hemmet och på daghemmet, det stöder barnet."

Flera av respondenterna uppger att känslokartan är tydlig, en säger att den är tydligare och bättre än andra liknande modeller hon tidigare har jobbat med. En annan respondent tycker att spelet "Djurvännernas äventyr" är motiverande för barnen, och att det är positivt att barnen med hjälp av materialet får sätta ord på sina styrkor och resurser.

En av respondenterna hade redan hunnit testa spelet "Djurvännernas äventyr" i en grupp. Hon uppgav att spelet fungerade jättebra och att det är lämpligt att använda med olika åldersgrupper. Hon säger att hon säkert kommer att använda det många gånger i olika grupper.

Flera respondenter berömmet materialet och säger att bilderna är fina och färgglada. En annan beskriver det som tydligt att använda och "visuellt". Två speciallärare tycker att observations- och reflektionsmodellen är något de kommer att ha nytta av.

"Observationsmaterialet som man kan göra både i grupp och enskilt är jättebra och något jag gärna använder. Vi blir ofta kontaktade av daghemspersonal som säger att det inte fungerar i deras grupp, men de kan inte säga exakt vad det är som inte fungerar. Då är det svårt för oss att komma med konkreta lösningar. Men när vi kan observera situationen enligt den här modellen, kan vi se vad det är som händer och hitta fungerande lösningar. Min roll som speciallärare är ganska mycket att observera situationer för att få tag i vad problemet egentligen är, så den här modellen tycker jag är verkligen användbar."

En av respondenterna har berättat om materialet på ett team-möte på ett daghem där personalen har haft problem med att föräldrarna hämtar barnet för sent och att barnet sedan inte vill gå hem. Hon uppgav att personalen genast blev ivriga och intresserade av att prova på materialet när de fick höra talas om "Djurvännernas hemmaträning". Hon säger att hennes erfarenhet är, att när det kommer ett material som är så här inspirerande nappar personalen genast på det.

"Det finns ett jättestort behov av sådant här material inom småbarnspedagogiken."

En av respondenterna säger att det redan har kommit önskemål från några föräldrar att de skulle vilja använda känslökartan i hemmet. En annan respondent ser sig sprida materialet på så sätt att hon berättar om det för den personal som hon fungerar som handledare för. Som förslag på hur man kan sprida materialet vidare uppges också att speciallärarna skulle kunna lyfta fram de delar av materialet som de tycker är bra i sammanhang där de samarbetar med andra kommuner inom småbarnspedagogiken. De säger sig också kunna använda materialet i barnets "hörande"-process. En av respondenterna föreslår att man kunde göra någon typ av idébank med materialet, som man kunde använda i barnets "hörande"-process.

Speciallärarna skulle gärna vilja ha samma material på finska, eftersom de jobbar med både svensk- och finskspråkiga barngrupper. En av speciallärarna säger att materialet bra går att använda med barn som har neuropsykiatriska utmaningar.

Ett annat förslag på hur materialet kan spridas vidare är att speciallärarna kunde ordna gemensamma tillställningar där de bjuder in personal från olika daghem, och sedan tillsammans presenterar materialet för deltagarna och handleder personalen i hur de kan använda materialet.

”Det är ju också vår uppgift att presentera material för personalen som är lätt att ta till sig, för annars blir det för mycket för dem. Om materialet är konkret och lätt att använda tror jag att de tar i bruk det också.”

För tillfället har en kommun ett projekt på gång med en ambulande socionom i daghemmen, och en av respondenterna säger att det här är just ett sådant material som den ambulande socionomen skulle kunna jobba med att sprida. Gruppen föreslår också att materialet kunde användas av familjearbetarna, flyktingkoordinatorerna och på barnrådgivningen.

”Rådgivningen är också en arena där det här materialet kunde användas, till exempel i situationer där det blir problem i hemmet, som till exempel vid matsituationer.”

8.2 Daghemmen

På daghem A deltog två från personalen och på daghem B deltog fyra från personalen i fokusgruppsintervjuerna. På daghem B hölls två fokusgrupper med två personal i varje grupp i och med att det upplägget var mest gynnsamt för verksamheten. Det man kan konstatera är att diskussionerna i de olika grupperna skiljde sig åt, vilket kommer att beskrivas mera i kapitel 9. Som tidigare nämndes är ett av målen med fokusgrupperna att få till en diskussion inom gruppen.

Personalen på daghemmen ser sig använda materialet i sitt arbete både med gruppen och med det enskilda barnet. De upplever att det ofta introduceras många olika material och att det är svårt att ta fasta på vad man skall arbeta med. I samband med detta uttrycks på daghem B att materialet kan utgöra komplement till andra material. Personalen på daghem A saknar enhetlighet på daghemmet och skulle gärna se att man skulle använda sig av samma material på enheten. Det skulle göra det tydligare för barnet om det material som man använder var samma. Personalen på daghemmen tycker om illustrationerna i materialet och upplever dem tydliga, konkreta och lätta att tolka.

Enligt personalen finns det möjligheter till spridning av materialet inom den egna enheten och till vårdnadshavarna. På så vis får alla information, och som en personal uttrycker det att materialet "då ska finnas som en resurs för alla" på enheten. Personalen upplever att det är bra med ett material som kan delges vårdnadshavarna och att man då arbetar med samma saker hemma som inom småbarnspedagogiken. Därtill upplever personalen att spelet "Djurvännernas äventyr" är ett material som kunde användas kontinuerligt för att skapa en stark gruppdynamik och lyfta fram gruppens styrkor.

"Just det här utespelet det var jag ju jätteintresserad av från början och det tror jag nog funkar jättebra, eller det kommer jag nog att använda."

8.3 Familjearbetarna

Alla familjearbetare som hade deltagit i personalutbildningen för familjearbetarna deltog i fokusgruppsintervjun. Två av dem uppger att de kommer att använda materialet i sitt jobb, de säger sig kunna använda känslokartan och resurskartan. En säger att hon även kommer att använda stödkartan. Ingen av familjearbetarna ser att de kommer att ha användning av djurvännernas hemmaträning i sitt jobb. En av dem säger att hon inte kommer att använda materialet överhuvudtaget eftersom hon jobbar med mammor med spädbarn.

"Djurvännernas hemmaträning" upplevs av familjearbetarna som att det kan vara svårt för barnen och föräldrarna att ta till sig. En säger att hon tror att det kan bli för invecklat för barn med inlärningssvårigheter, en annan beskriver materialet som att det känns "raddigt".

Två av familjearbetarna säger att materialet annars är bra och att bilderna är fina. Resurskartan upplevs tydlig. En av familjearbetarna säger att hon gillar att det i stöd- och resurskartorna finns mycket tomrum som man kan fylla i själv med barnet. Hon säger att hon gillar grundtanken att man aktiverar barnen och familjen, att man inte bara samtalar, utan att det finns helt konkreta metoder med bildstöd som man kan använda.

Alla familjearbetarna säger att det här materialet fungerar bra att använda över en längre tid, men det är också bra för att lära känna barnet. Två av familjearbetarna ser sig inte sprida materialet vidare, men en säger att hon nog kan tänka sig att berätta om materialet för någon nyanställd.

Familjearbetarna tycker att det här materialet kunde användas även inom barnrådgivningen, och en säger att hon tycker att familjearbetarna bra kan använda delar av materialet i sitt jobb.

Familjearbetarna upplever att det är bra om samma figurer (djurvännerna) kan användas både inom småbarnspedagogiken, rådgivningen och av familjearbetarna inom barnskyddet. De anser att om materialet är bekant för barnen är det lättare för dem att orientera sig i det, det vill säga lättare för dem att "hitta den röda tråden". En av familjearbetarna uttrycker det så här:

"Det är ju meningen att vi som jobbar med familjen, i synnerhet rådgivningspersonalen och familjearbetarna, ska samarbeta och stöda barnen på samma sätt. Så här ser jag nog att det här materialet kunde fungera som en sammanhängande faktor."

9 Sammanfattande resultat

Som tidigare nämndes har skribenterna i detta arbete valt att göra en modifierad variant av en kvalitativ innehållsanalys för att komma fram till resultaten. Vi har transkriberat fokusgruppsintervjuerna, satt in dem i en analystabell (bilaga 3) där vi delade in svaren enligt dessa teman: hur materialet tagits emot av deltagarna, hur de ser sig använda materialet samt på vilket sätt materialet har fått spridning.

Enligt Hällgren Graneheim och Lundman (2012, s. 159) fokuserar kvalitativ innehållsanalys på tolkning av texter. I en kvalitativ innehållsanalys använder man reflekterande och resonerande metoder för att nå fram till sitt resultat. Variationer beskrivs genom att man identifierar skillnader och likheter i texternas innehåll. (Hällgren Graneheim & Lundman, B, 2012, ss. 159,162).

Skribenterna har tillsammans resonerat sig fram till resultaten och jämfört likheter och skillnader i svaren, utgående från vår analystabell. I det här kapitlet presenterar vi en sammanfattning av de resultat vi har kommit fram till enligt de tre teman som vi delade upp svaren i.

9.1 Hur materialet tagits emot av deltagarna

När det gäller materialet i allmänhet uttrycks att det är tydligt, konkret och att det har tydliga och fina bilder.

Materialet anses av en speciallärare färggrant och tydligt. Ytterligare tanke om materialet är att det är inspirerande. En speciallärare säger att det stöder det material som annars används i arbetet. Några speciallärare tycker att spelet "Djurvännernas äventyr" är bra och att det också är lämpligt att spela med olika åldersgrupper. Spelet upplevs även motiverande för barnen. En speciallärare uttrycker att känslokartan är mer tydlig än annat material inom området som denne har arbetat med. Hos speciallärarna ses reflektions- och observationsmaterialet användbart.

Därtill menar speciallärarna att det är bra att materialet har samma figurer både vad gäller hemma och på daghemmet. En av dem tar upp att det inom småbarnspedagogiken finns ett stort behov av ett sådant här material. Det framgår också att barn lär sig av varandra när det gäller att lära sig benämna de styrkor de har.

Då det gäller daghemmen ställer sig bägge positiva till materialet och uttrycker att det behövs. Personalen på bägge daghem tar upp bildstöden som en bra hjälp för barnen för att uttrycka sig samt ett sätt att få dem att själva fundera vad deras styrkor är.

En respondent på daghem B anser att materialet stöder barnens utveckling. En annan respondent på samma daghem uppfattar att materialet är konkret.

Bägge daghem tar upp att det hos dem introducerats liknande material tidigare. Hos daghem B ser en respondent materialet som omväxling till det de annars gör. En annan respondent på samma daghem upplever att det är mycket som barnen skall lära sig, men att känslor alltid finns med i situationer som sker i en barngrupp. En respondent på daghem A menar att man i högre utsträckning kunde använda mera samma material på arbetsplatsen och att material om känslor liknar varandra. En i personalen menar också att det material som speciellt är utarbetat för socialt utsatta barn även kan gynna alla barn i gruppen.

Även familjearbetarna tar positivt emot materialet. Samtidigt finns det åsikter i att materialet "Djurvännernas hemmaträning" kan bli svårt för vissa barn att ta till sig.

Samtidigt upplevs bilderna fina och bra samt att materialet anses konkret. Man ser också möjlighet med materialet att lära känna barnet samt att få se hur barnet utvecklas. Familjearbetarna ser det vara möjligt att materialet kunde användas av flera instanser för att det gynnar barnet att se "den röda tråden", till exempel av rådgivningen, familjearbetare och daghemspersonal.

9.2 Hur deltagarna ser sig använda materialet

Största delen av respondenterna uppger att de kommer att använda materialet i sitt arbete. Av totalt 14 respondenter är det endast en som säger att hon inte kommer att använda materialet, detta på grund av att hon endast jobbar med mammor som har spädbarn. Hon tycker ändå att materialet är intressant och bra, och säger sig kunna använda det om hon jobbade med äldre barn. Av detta drar vi slutsatsen att materialet är användbart av alla de tre personalgrupper (speciallärarna, daghemspersonalen och familjearbetarna) som materialet har presenterats för.

Bland speciallärarna var känslokartan populärast, men även resurskartan, spelet "Djurvännernas äventyr" och observations- och reflektionsmaterialet var sådant som speciallärarna uppger sig komma att använda. Bland daghemspersonalen var resurskartan och spelet populärast, både på daghem A och daghem B uppgav man att man kommer att använda spelet. Spelet var ju också något som daghemspersonalen på båda daghemmen konkret fick pröva på tillsammans med handledaren, vilken kan betyda att vår hypotes om att det är lättare för personalen att ta till sig materialet om de får se hur det används i praktiken stämmer. Men det kan lika väl bero på att spelet är så användarvänligt och väl utarbetat att personalen därför tyckte om det.

Speciallärarna ser många användarmöjligheter för materialet. De anser att de kan använda materialet i de grupper de jobbar, men också att de kan sprida materialet vidare till olika samarbetsparter. Det här var den enda gruppen som uttryckligen nämnde att även publikationerna är användbara i deras jobb, att de kan berätta vidare till kolleger vad som står i dem. Speciallärarna hade lätt att ta till sig materialet, för dem räckte det med ett presentationstillfälle för att de skulle ta i bruk materialet. Den här personalgruppen är van vid och utbildad till att anamma nytt material och sprida material som de anser är användbart vidare till kollegiet.

Speciallärarna och familjearbetarna anser materialet vara användbart även i hemmet. Däremot uppgav ingen i personalen på daghemmen att de kommer att använda materialet i hemmet. Materialet "Djurvännernas hemmaträning" anses ändå vara lite för komplicerat för familjearbetarna, de uppgav att de tror att det kan vara svårt för barn med till exempel neuropsykologiska utmaningar att förstå och ta det till sig. Däremot var de förtjusta i både känslökartan och resurskartan, och uppgav att de vill använda materialet över en längre tid med barnen om de tar det i bruk.

9.3 På vilket sätt materialet fått spridning

Resultatet från analysen visar att majoriteten av samarbetsparterna ser sig använda materialet kontinuerligt i det egna arbetet både med det enskilda barnet, och i barngruppen och som stöd för barnets hem. Genom att arbeta med materialet får även materialet spridning ut på fältet. Samarbetsparterna ser möjligheter i att sprida materialet på den egna enheten, till ny personal, studerande samt vårdnadshavarna. Några respondenter berättar att de gärna sprider materialet vidare till kolleger på samma arbetsplats, så att materialet finns till förfogande för all personal.

Resultatet visar även att det finns möjligheter till en bredare spridning genom att personalen sprider materialet under samarbetsprojekt med andra kommuner eller under olika skolningstillfällen för personal inom småbarnspedagogiken på den egna kommunen. På den egna orten kunde även en idébank skapas för personalen inom småbarnspedagogiken. Resultatet påvisar att spridningen av materialet kommer att fortsätta även i framtiden.

Resultatet av analysen uppvisar möjligheter till spridning av materialet till andra yrkesgrupper så som flyktingkoordinatorer, terapeuter, barnrådgivningen, barnpsykologer, skolan, barnavdelning på sjukhus, språkstöd samt tandläkare. Barnrådgivningen nämns flera gånger i resultatet från analysen och flera av samarbetsparterna ser materialet som något barnrådgivningen kunde använda sig av i sitt arbete.

I resultatet framkommer även, trots att majoriteten ser sig använda materialet och sprida det vidare, att det finns personal bland samarbetsparterna som inte ser sig sprida materialet vidare i så stor utsträckning. Den bakomliggande orsaken är att personalen inte arbetar med en passande målgrupp vid tillfället av interventionerna.

Detta examensarbete innehåller många moment. För att ge en överskådlig bild av dessa sammanfattas arbetsprocessen samt resultaten nedan i tabellform.

Tabell 1. Sammanfattning - arbetsprocessen och resultat

Arbetsprocessen/ Verksamheter	Personal- utbildning	Observation och behovskartering	Aktivitet	Fokusgrupps- intervju	Uppger framtida användning av materialet
Speciallärare	Ja	Nej	Nej	Ja	Samtliga
Daghem A och B	Ja	Ja	Utespel	Ja	Samtliga
Familjearbetare	Ja	Nej	Nej	Ja	Majoritet

10 Resultatens tillförlitlighet

Hällgren och Graneheim och Lundman skriver (2012, s. 170) att resultatet av en studie "färgas" av forskarens påverkan av det som är föremål för studien. De menar att i en kvalitativ studie är forskaren medskapare av texten. Resultatet i det här examensarbetet har givetvis färgats av skribenterna. Skribenterna har gjort urvalet och planerat upplägget för arbetet samt utfört fokusgruppsintervjuerna och gjort analysen enligt egen logik. Någon annan skulle säkert ha utfört uppdraget på ett helt annat sätt.

I det här arbetet har skribenterna gett en beskrivning av tillvägagångssättet av interventionerna, hur urvalet av deltagare har gjorts, fokusgruppsintervjuernas utförande samt hur analysarbetet har gjorts. Enligt Hällgren Graneheim och Lundman (2012, ss. 169-170) ger en noggrann och utförlig beskrivning av tillvägagångssättet läsaren möjlighet att själv bestämma hur giltigt och tillförlitligt resultatet är. Eftersom skribenterna i arbetet har redovisat för processen och tillvägagångssättet har läsaren därför möjlighet att själv avgöra giltigheten i tolkningarna.

Hällgren Graneheim och Lundman (2012, s. 170) skriver också att trovärdigheten handlar om hur överförbart resultatet är, d.v.s. i vilken utsträckning resultatet kan överföras till andra grupper eller situationer. Vi har gjort interventioner på två olika orter i Svenskfinland

som ligger rätt långt ifrån varandra, och synpunkten på materialet hos personalen inom småbarnspedagogiken var rätt lika. Vi anser därför att detta resultat skulle kunna överföras till annan personal som jobbar inom småbarnspedagogiken på andra orter i Svenskfinland.

Materialet har dock endast presenterats för en grupp familjearbetare som alla jobbade inom samma stad och för samma arbetsgivare. Eftersom urvalet endast bestod av tre personer från samma kommun, kan man inte med säkerhet säga att andra familjearbetare på andra orter i Svenskfinland med andra arbetsgivare, skulle vara av samma åsikt. Därför är resultatet av interventionen med familjearbetarna inte helt tillförlitligt. Svaren representerar således endast de här familjearbetarnas åsikter.

Som moderator för fokusgruppsintervjuerna fungerade skribenterna vilket kan påverka tillförlitligheten av resultatet. Trots att skribenterna försökte att inte påverka diskussionen under fokusgruppsintervjuerna kan resultatet ändå ha påverkats av skribenternas närvaro. Med en utomstående moderator kunde diskussionen eventuellt ha varit mera ärlig.

Resultatet i studien är inte så omfattande eftersom våra fokusgruppsintervjuer endast bestod av 14 personer. Ett större urval skulle ha gett ett mer tillförlitligt resultat. Man skulle ha behövt göra flera interventioner och intervjuat flera personer för att komma fram till ett helt tillförlitligt resultat. Uppdraget hade dock en tidsbegränsning, det skulle göras under perioden januari till april 2023, vilket gjorde att tiden för att göra fler interventioner och fokusgruppsintervjuer inte räckte till. Skulle studien ha gjorts över en längre tidsperiod hade resultatet troligtvis blivit mer tillförlitligt.

11 Diskussion

Detta examensarbete är ett beställningsarbete av projektet "Resursstarka barn". Syftet har varit att sprida material i projektet "Resursstarka barn" till personal inom småbarnspedagogiken och familjearbetare inom barnskyddet så att de kan börja använda materialet i sitt arbete. Hur familjearbetarna inom barnskyddet förhåller sig till de delar av materialet som kan användas hemma utgör en tillägsfrågeställning. Datainsamling för detta examensarbete har gjorts genom fokusgruppsintervjuer. Resultaten visar att samtliga respondenter är positiva till materialen och de flesta uppger att de kommer att använda materialet i verksamheten.

Direkt från början hade vi höga förväntningar på att materialet skulle få en bred spridning och att personalen aktivt i sitt arbete skulle börja använda delar av materialet med barnen. Genom att sprida materialet främjas barns välbefinnande och barnens sociala och emotionella utveckling stärks i ett tidigt skede. Socialt utsatta barn får stöd, vilket kan förhindra utslagning och skapa resursstarka barn. Vi diskuterade mycket hur personalens intresse skulle kunna fångas samt hur de skulle få en god förståelse för materialet.

Vi hade planer på hur saker skulle bli, men sedan behövdes emellertid en flexibilitet att ändra kurs från det som hade planerats från början. Exempel på detta är tidpunkt för personalutbildningar samt antal deltagare i fokusgrupper. Vi började arbetsprocessen med en grundlig planering, vilket också är betydelsefullt för en lyckad implementering.

Vi har inte haft möjlighet att följa hela implementeringsprocessen ända till slut på grund av att tidsramen för projektet var så kort. Den sista fasen, som både Socialstyrelsen och EPIS-framework kallar "vidmakthållande", har vi inte kunnat utföra. I den fasen håller man fast vid den implementerade metoden och fortsätter att använda den som den är tänkt att användas (Socialstyrelsen, 2012, s. 9). I fokusgruppsintervjuerna frågade vi deltagarna hur de anser att materialet kunde användas kontinuerligt i deras arbete under en längre tid. Flera av respondenterna svarade att de kommer att använda delar av materialet på lång sikt, och de hade även idéer och tankar om hur det skulle göras (se kapitel 9.3). Vi kommer inte att kunna kontrollera om så sker, men utgående från svaren vi fick verkar det som att personalen ändå kommer att använda materialet också i framtiden.

Som tidigare nämndes är fokusgruppsintervjuernas syfte att de som intervjuas ska diskutera ett specifikt ämne. Bland annat Bell (2006, s. 163) tar upp diskussionens betydelse i en fokusgrupp samt att de enskildas förståelse för ett ämne utvecklas genom denna diskussion. Två fokusgrupper hade endast två deltagare. Eventuellt hade ett större antal deltagare i fokusgrupperna lett till mer diskussioner samt ökat enskilda deltagares förståelse för materialet. Möjligen hade ett större antal deltagare gett examensarbetet en större tyngd, speciellt gällande examensarbetets tillförlitlighet.

Det har framkommit i fokusgruppsintervjuerna att personalutbildningen av enstaka respondent anses kort. Det är tänkbart att längre tids personalutbildning hade lett till ökad kunskap i materialen. Tidsplanen har av oss skribenter också ansetts kort, och samtidigt vi

har haft våra egna tidsplaner så har vi också styrts av respondenternas möjligheter att delta i de olika interventionerna.

En fördel med materialet är att det är gratis för användarna. Socialstyrelsen menar (2012, s. 9) att implementeringsprocessen underlättas om den nya metoden är mer kostnadseffektiv än tidigare metoder samt om den är lätt att använda. Vår process har underlättats av att vi inte har behövt sälja metoden till deltagarna. Vi behövde däremot deltagarnas tid, vilket i och för sig i dagens hektiska samhälle också är värdefull. Samarbetsparterna tog villigt emot oss, de ansåg att materialet vi presenterade för dem var intressant och något som kunde fungera som ett verktyg i deras arbete. Om de hade behövt betala för materialet hade det möjligtvis varit svårare för oss att få komma och göra våra interventioner. Materialet uppfattades också som lättanvänt av deltagarna, vilket gjorde implementeringsprocessen enklare.

Materialet "Resursstarka barn" är utvecklat för småbarnspedagogiken. I fokusgruppsintervjuerna kom dock fram att materialet kunde vara användbart även i andra verksamheter såsom barnrådgivningen, barnavdelning på sjukhus samt med flyktingbarn, det vill säga i verksamheter där barn vistas. Materialet skulle kanske alltså kunna vara en resurs även i andra verksamheter än inom småbarnspedagogiken. En frågeställning i ett framtida examensarbete kunde vara hur ett interprofessionellt samarbete mellan dessa verksamheter kunde se ut och fungera.

Källor

- Axelsson, Å. (2012). Litteraturstudie. i M. & N. Granskär, *Tillämpad kvalitativ forskning inom hälso- och sjukvård*. (ss. 203-219). Lund: Studentlitteratur.
- Bell, J. (2006). *Introduktion till forskningsmetodik*. Studentlitteratur.
- Dahlin-Ivanoff, S. (2015). Fokusgruppsdiskussioner. i G. Ahrne, & P. Svensson, *Handbok i kvalitativa metoder* (ss. 81-92). Stockholm: Liber AB.
- Davidsson, S., & Juslin, E. (2016). *Det resursstarka barnet - resursförstärkande yrkespraxis för barn under skolåldern*. Vasa: Yrkehögskolan Novia.
- Davidsson, S., & Juslin, E. (2021a). *Resursstarka barn. Stöd till socialt utsatta barn inom småbarnspedagogiken*. Vasa: Yrkehögskolan Novia.
- Davidsson, S., & Juslin, E. (2021b). *Resursstarka barn - Material för barnets hem*. Vasa: Yrkehögskolan Novia.
- Davidsson, S., & Storbacka-Järvinen, L. (2021). *Djurvännerna. Små stunder i daghemmet Bubblan*. Vasa: Yrkehögskolan Novia.
- Davidsson, S., & Storbacka-Järvinen, L. (2022). *Träna med djurvännerna – Resursstarka barn inom småbarnspedagogiken och i barnets hem*. Vasa: Yrkehögskolan Novia.
- Eldén, S. (2020). *Forskningsetik. Vägval i samhällsvetenskapliga studier*. Lund: Studentlitteratur AB.
- EUR-Lex. Access to European Union Law. (u.d.). *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679*. Hämtat från EUR-Lex. Access to European Union Law. den 23 2 2023
- Finlands grundlag 731/1999. (den 11 6 1999). *Finlands grundlag 1999/731*. Hämtat från Finlex: <https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1999/19990731#L2P7> den 25 4 2023
- Forskningsetiska delegationen. (2019). *Etiska principer för humanforskning och etikprövning inom humanvetenskaperna i Finland. Forskningsetiska delegationens anvisningar*. Hämtat från Forskningsetiska delegationen: https://tenk.fi/sites/default/files/2021-01/Etikprovning_inom_humanvetenskaperna_2020.pdf den 21 2 2023
- Hylander, I. (2001). *Fokusgrupper som kvalitativ datainsamlingsmetod*. Linköping: Institutionen för beteendevetenskap .
- Hällgren Graneheim, U., & Lundman, B. (2012). Kvalitativ innehållsanalys. i M. Granskär, & B. Höglund-Nielsen, *Tillämpad kvalitativ forskning inom hälso- och sjukvård* (ss. 159-171). Lund: Studentlitteratur.
- Kasvun tuki. (u.d.). *Implementointiopas*. Hämtat från Kasvun tuki: <https://kasvuntuki.fi/implementointi/implementointiopas/> den 21 3 2023
- Kasvun tuki. (u.d.). *Tietoa implementoinnista*. Hämtat från Kasvun tuki: <https://kasvuntuki.fi/implementointi/tietoa-implementoinnista/> den 21 3 2023

- Medibas. (u.d.). *Ordlista - implementering*. Hämtat från Medibas:
<https://medibas.se/ordlista?term=implementera> den 4 3 2023
- Resursstarka barn. (2023). *Material. Djurvännernas äventyr*. Hämtat från Resursstarka barn: <https://resursstarkabarnprojekt.com/djurvannernas-aventyr/> den 26 1 2023
- Resursstarka barn. (2023). *Resursstarka barn. Material*. Hämtat från Resursstarka barn: <https://resursstarkabarnprojekt.com/material/> den 30 1 2023
- Riksomfattande etiska delegationen inom social- och hälsovård. (2014). *Barn- och ungdomsetik inom social- och hälsovården*. Hämtat från https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/70264/URN_ISBN_978-952-00-3459-7.pdf den 5 2 2023
- Socialstyrelsen. (2012). *Om implementering*. Västerås: Edita Västra Arois.
- Storbacka-Järvinen, L. (2021). *Faktorer som bidrar till att på ett framgångsrikt sätt stöda barns sociala och emotionella färdigheter*. Vasa: Yrkeshögskolan Novia.
- Storbacka-Järvinen, L., & Liljeroth, P. (2022). *Resursstarka barn – observations- och reflektionsmodell för att stöda barns sociala och emotionella kompetenser*. Vasa: Yrkeshögskolan Novia.
- The EPIS Implementation Framework*. (u.d.). Hämtat från EPIS framework: <https://episframework.com> den 21 3 2023
- Westander, P. (u.d.). *Westander*. Hämtat från Pr-handboken: <https://www.westander.se/pr-handboken/10-tips-om-fokusgrupper/> den 27 2 2023

Resursstarka barn- stöd till socialt utsatta barn

Marina Saanila
Paula Lepistö
Freja Westerlund-Khoury

Projektet Resursstarka barn 2020-2023

- Projektet har finansierats av Stiftelsen Eschnerska frilasarettet
- Samarbete med enheter inom småbarnspedagogiken
- Projektteamet och studerande

Vad är projektet Resursstarka barn?

- Läromedel och artiklar/vetenskapliga publikationer
- Material för barngruppen
- Material för det individuella barnet
- Föräldrastöd

Spridning: hemsida, sociala medier, mässor, tidningsartiklar, personalutbildningar, handledning i samband med arbete i barngruppen.

Det resursstarka barnet

"Barn som enligt sina egna förutsättningar och med stöd av andra får, vill och kan utvecklas till en egen person med handlingspotential för ett gott liv."

- Davidsson & Juslin (2016). *Det resursstarka barnet – resursförstärkande yrkespraxis för barn under skolåldern.*

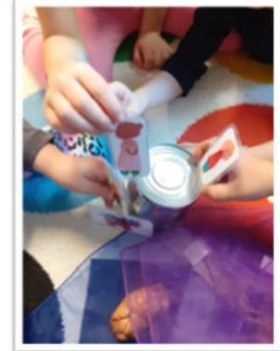
Det resursstarka barnet har en potential för att utvecklas och lära, vilket stöds av en

- Positiv inställning till sig själva och sin egen utvecklingspotential
- Positiv inställning till sin omvärld
- Medvetenhet om egna färdigheter och begränsningar
- Motivation att utvecklas, lära sig och pröva på medvetenhet om att det kan både lyckas och misslyckas
- Mottaglighet för hjälp och stöd i sin egen utvecklingsprocess

Socialt utsatta barn

- På grund av samhällsrelaterade fenomen (t.ex. socioekonomiska)
- Omständigheter i närmiljö (t.ex. brist på rutiner i vardagen, missbruk inom familjen)
- Barnets individuella livsvillkor (t.ex. funktionshinder).

-> kan stödas av materialet

Småbarnspedagogiken som utvecklingsarena

- Småbarnspedagogiken når största delen av alla barn under skolåldern.
- Inom småbarnspedagogiken har man stora möjligheter att stärka ett barns sociala och emotionella färdigheter.
- Kontinuerligt samarbete mellan barn, vårdnadshavare och personal.
- Vi sprider materialet också till andra personalgrupper som jobbar med barn.

Tidigt stöd- en viktig uppgift

- Tidiga insatser är avgörande för hur barnet klarar av risksituationer
- Resiliens- en skyddande faktor, hur man klarar av att hantera motgångar
- Stärka barnets egna resurser och färdigheter
- Barnet är beroende av yttre resurser
- Stöd till familjen är till nytta för barnet
- Goda relationer är en viktig skyddsfaktor

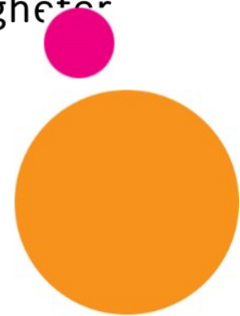

Barns sociala och emotionella färdigheter

- Goda sociala och emotionella färdigheter förutspår barns välmående i framtiden
- Träning av sociala och emotionella färdigheter är värdefullt för alla barn, men särskilt för socialt utsatta barn

Metoder

- Viktigt att metoder och material används regelbundet, under en längre tid och systematiskt
- Dokumentation och utvärdering värdefullt för att följa med barnets sociala och emotionella utveckling

Inom projektet har publicerats:

Tre läromedel och artiklar/vetenskapliga publikationer:

S. Davidsson & E. Juslin (2021). *Resursstarka barn - Stöd till socialt utsatta barn inom småbarnspedagogiken.*

L. Storbacka-Järvinen (2021). *Faktorer som bidrar till att på ett framgångsrikt sätt stöda barns sociala och emotionella färdigheter.*

L. Storbacka-Järvinen & P. Liljeroth (2022). *Observations- och reflektionsmodell.*

- Material för barngrupper
- Barnboken "Djurvännerna – små stunder i daghemmet Bubblan"
- Material för barnets hem.
- Spelet "Djurvännernas äventyr"
- Djurvänner i trä eller som laminerade bilder
- Handdockor och färgläggningsbilder

När man vill rikta stödet till ett enskilt barn har detta materialutvecklats:

Träna med djurvännerna, innehåller:

- Resurskartan
- Stödkartan
- Djurvännernas dagsträning
- Känslokartan
- Djurvännernas hemmaträning

Resursstarka barn
Barnets sociala och emotionella kompetensprofil

Positiv inställning till småbarnspedagogik, personal och andra barn

Barnet kan

- Förstå och följa sociala normer i olika sammanhang
- Känna tillra, gemenskap och tillhörighet

NOVIA
EIKENSKOLA FÖR LÄRSÄTTET

NOVIA
EIKENSKOLA FÖR LÄRSÄTTET

Resursstarka barn
Barnets sociala och emotionella kompetensprofil

Medvetenhet om egna utvecklingsbehov och resurser samt ett positivt förhållningssätt till problemlösning och framstidstro

Barnet kan

- Se sina egna resurser
- Formulera och arbeta mot ett mål
- Planera problem och lösa konflikter
- Kan förstå konsekvenser och ta ansvar över sina handlingar
- Känna tillra till sin egen utvecklingsprocess och våga gå in i nya situationer

LILLA TOG DET SISTA ROSA PAPPRETT!

NOVIA
EIKENSKOLA FÖR LÄRSÄTTET

NOVIA
EIKENSKOLA FÖR LÄRSÄTTET

Resursstarka barn
Barnets sociala och emotionella kompetensprofil

Sociala och emotionella färdigheter

Barnet kan

- Känna igen, uttrycka och reglera sina tankar och känslor
- Känna igen andra känslor och bemöta dem genom att exempelvis lyssna, trösta eller uppmuntra
- Reglera sina impulser och beteenden
- Vänta på behovstillfredsställelse och sin tur
- Stabla och upprätthålla konversationer
- Må emot socialt tryck och göra egna val
- Handla sig och väja för plats

NOVIA
EIKENSKOLA FÖR LÄRSÄTTET

Resursstarka barn
Barnets sociala och emotionella kompetensprofil

Förmåga att be om och ge hjälp

Barnet kan

- Känna igen och uttala situationer som är svåra
- Be om hjälp av vuxna och andra barn
- Stöda andra barn

NOVIA
EIKENSKOLA FÖR LÄRSÄTTET

Djurvännernas resurskarta

- Barn ges möjlighet att tillsammans med pedagogen reflektera över sina färdigheter samt färdigheter som barnet vill bli bättre på med hjälp av tillhörande bildstöd.

Bildstöd

Djurvännernas stödkarta

- Fungerar som en helhet tillsammans med resurskartan
- Barnet ges verktyg att själv så småningom identifiera vad barnet behöver stöd med samt hurdana stödformer som behövs för att uppnå de individuella målen
- Med hjälp av bildstöden över resurser och färdigheter kan barnet tillsammans med en pedagog reflektera över vad barnet vill kunna och hur barnet skall ta sig till det målet

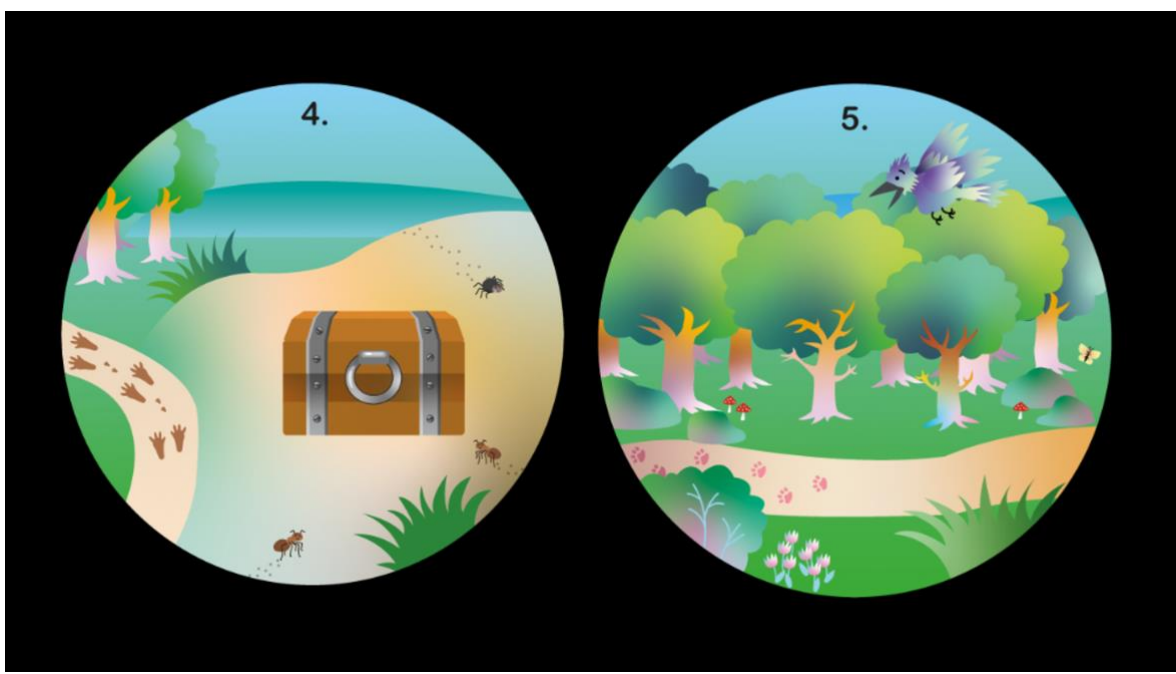

Djurvännernas känslotavla

- Stöd i känslohantering, få barnet att uttrycka sig och göra sig förstådd
- Utvecklats för att stöda det enskilda barnet
- Känslotavlan har en figur och bilder i mindre format som fungerar som bildstöd för varje enskild känsla
- Med hjälp av känslokartan kan barnen tillsammans med pedagogen samtala om känslor, namnge känslor och reflektera över hur känslan känns och var det känns på kroppen genom att visa på känslokartans figur
- Finns även tillhörande lösningsbilder som stöder barnets kommunikation vid lösning av problem

Utespelet
Djurvännernas
äventyr

Projektet och material hittar du på Facebook och Instagram eller på projektets hemsida <https://resursstarkabarnprojekt.com/>

Facebook

Instagram

Samtycke av vårdnadshavare

Resursstarka barn är ett utvecklings- och forskningsprojekt inom småbarnspedagogiken i Yrkeshögskolan Novia. Projektet har som mål att utveckla material och arbetssätt för personalen att stöda barnets förmågor att tillämpa egna resurser och de resurser som finns i barnets närmiljö. Inom projektet har material som kan användas av professionella inom småbarnspedagogiken, rådgivningen och andra professionella som arbetar med barn och barnfamiljer utvecklats.

Studerande på institutionen för hälsa och välfärd skriver examensarbeten våren 2023 och testar det material som har gjorts inom projektet. Studerande gör en projektplan för examensarbete och förverkligar den under handledning. Studerande kan ordna personalfortbildning, workshops och leda verksamheter med barn/barngrupper, där *Resursstarka barn*-materialen används och testas.

Barnobservationer kan ingå i studerandes projektarbete. Barnen får ge feedback gällande verksamheten med *Resursstarka barn*-materialen. Inga personuppgifter samlas in och inga enskilda barn kan identifieras. Anteckningarna från observationerna och testtillfällena används i forsknings- och utvecklingssyfte för studerandes examensarbete och förstörs efter att arbetet är publicerat i yrkeshögskolornas publikationssamling Theseus.

För examensarbetet och projektets sociala medier tas foton men enskilda barn kan inte identifieras (ansikten fotas inte!).

Studerande XX

ger mera information om examensarbetet.

Förnamn.efternamn@edu.novia.fi

Mera information om projektet ges av projektledare Lena Storbacka-Järvinen, lena.storbacka-jarvinen@novia.fi +358 50 439 7514

Jag/vi har tagit del av informationen om projektet *Resursstarka barn* ovan.

- Mitt/vårt barn **får** medverka i den verksamhet som studerande gör och barnet **får** ge feedback om materialen och om verksamheten

- Mitt/vårt barn **får synas på bilder** i studerandes examensarbete (publiceras i Theseus) och på projektets sociala medier

- Mitt/vårt barn **får inte** medverka i den verksamhet som studerande gör och barnet **får inte** ge feedback om materialen och verksamheten

- Mitt/vårt barn **får inte synas på bilder** i studerandes examensarbete (publiceras i Theseus) och på projektets sociala medier

Barnets namn

Ort och datum

Underskrift

Analystabeller

Speciallärare inom småbarnspedagogiken:

Hur materialet tagits emot av deltagarna	Hur deltagarna ser sig använda materialet	På vilket sätt har materialet fått spridning och hur kan det spridas vidare i framtiden.
<p>Känslökartan är ännu tydligare och bättre än vad jag tidigare jobbat med.</p> <p>Barnen lärde sig av varandra vad det handlar om att kunna benämna sina styrkor.</p> <p>Spelet fungerade jättebra.</p> <p>Spelet är lämpligt att spela med olika åldersgrupper.</p> <p>Det är ett material jag absolut kan tänka mig använda, det stöder bra det material ja annars också använder.</p> <p>Tydliga och fina bilder</p> <p>Spelet är verkligen motiverande för barnen</p> <p>Att de får benämna sina styrkor och resurser är jättebra.</p> <p>Det är bra att man använder samma figurer både i hemmet och på daghemmet, det stöder barnet.</p> <p>Observationsmaterialet är jättebra och något jag gärna använder.</p>	<p>Känslökartan</p> <p>Djurvännernas äventyr</p> <p>Känslotavlan</p> <p>Problemlösningarna</p> <p>i hemmet med familjen</p> <p>Observationsmaterialet</p> <p>Publikationerna</p> <p>Resurskartan</p>	<p>Föräldrar skulle vilja använda i hemmet.</p> <p>Jag kommer nog att använda det många gånger.</p> <p>Man kan använda materialet på barn som har nepsy-utmaningar.</p> <p>Vi blir ofta kontaktade av daghemspersonal som vill ha hjälp med att se vad som inte fungerar i gruppen – vi kan observera situationen enligt den här modellen.</p> <p>Om man har en elev som man är handledare för kan man berätta om materialet.</p> <p>Lyfta fram de delar som vi tycker är bra i samarbetsprojekt med andra kommuner.</p> <p>Användas i barnets hörande-process.</p> <p>Man kunde göra en idébank</p> <p>Personalen blev genast ivriga och intresserade av att prova på det.</p> <p>Jätteintressant att föra det vidare.</p>

<p>Den här modellen tycker jag är verkligen användbar. (observations modellen)</p> <p>Materialet är färggrant och tydligt</p> <p>Personalen har sagt att det här är just vad det behöver, alltså ett material som är tydligt och som ger inspiration.</p> <p>När det kommer material som är så här inspirerande nappar de genast på.</p> <p>Det är sådan information jag gärna skulle sprida vidare till mina samarbetsparter och daghemspersonal</p> <p>Det skulle vara jätteintressant att föra det vidare.</p> <p>Personalen behöver just sånt här konkret material</p> <p>Lätt att ta till sig</p> <p>Materialet är konkret och lätta att använda</p> <p>Det är så tydligt och visuellt att använda.</p> <p>Inom småbarnspedagogiken finns det ju nog ett jättestort behov.</p>		<p>Det är vår uppgift att presentera material för personalen som är lätt att ta till sig.</p> <p>Ordna gemensamma tillställningar där vi kunde bjuda in personal från olika daghem, och tillsammans presentera materialet och handleda personalen.</p> <p>Ambulerande socionomen -borde jobba med och sprida.</p> <p>Familjearbetarna</p> <p>Flyktingkoordinatorerna</p>
---	--	--

Daghem A

Hur materialet tagits emot av deltagarna	Hur deltagarna ser sig använda materialet	På vilket sätt har materialet fått spridning och hur kan det spridas vidare i framtiden.
<p>Det känns att det ofta introduceras nya material som påminner lite om varandra.</p> <p>Man kunde gå in för att använda mera samma material på enheten.</p> <p>Bilderna är tydliga jag tror barnen skulle ha lätt att tolka och förstå bildstödet.</p> <p>Materialet är kiva och barnet tyckte om det.</p> <p>Bildstödet är ett bra stöd för barnen att själv fundera vad deras styrkor är.</p>	<p>Med hela gruppen</p> <p>Med enskilda barn</p> <p>Resurskartan</p> <p>Spelet djurvännernas äventyr</p> <p>Bilderna i bildstödet</p>	<p>Materialet kan spridas till ny personal</p> <p>Kan även spridas till andra grupper i huset</p> <p>Terapeuterna kunde vara intresserade av materialet</p> <p>Materialet kunde användas även i barnets hem</p> <p>Trygghet för barnet om materialet som används är samma</p>

Daghem B

Hur materialet tagits emot av deltagarna	Hur deltagarna ser sig använda materialet	På vilket sätt har materialet fått spridning och hur kan det spridas vidare i framtiden.
<p>Bara man arbetar sig in i det så tror jag nog att det kan vara som en bra grej att ha och använda för att driva barnets ... så här för utveckling</p> <p>Utespelet, det var jag ju jätteintresserad av från början och det tror jag nog funkar jättebra, eller det kommer jag nog att använda</p>	<p>Omväxling på vad de pysslar med i stället för att bara sitta ner och arbeta med papper. Kul att ha lite annorlunda någon gång</p> <p>Resursstarka barn går ju lite in i pedagogisk dokumentation också, just att man tar en grej som man pratar om och då kanske man sätter det som målet som resursstark. "Nu</p>	<p>Planeringsdag att jag ska presentera att det här materialet finns i huset om det finns intresse</p> <p>Presentera när alla är samlade, att alla får samma information och att det då ska finnas som en resurs för alla. Sen får man väl se lite åldersanpassat, om det passar för alla avdelningar eller om man bara gör det på stora sidan och det är ju upp till de mindre</p>

<p>Som jag lite konstaterade då tidigare att x-åringarna som vi har just nu så har ju väldigt svårt att uttrycka sig i ord, sina känslor men det kanske är något vi får ta tag i helt enkelt att de skulle hitta orden på känslorna</p> <p>Bra material i små grupper, som ni gjorde (utespelet). Att det är något annat som bryter av den vanliga verksamheten.</p> <p>Jag försöker komma ihåg. Det var de här bilderna.</p> <p>Det verkar som att det här materialet är jättebra åt dem som har svårt att uttrycka sig i ord helt enkelt. Det är konkret. Då kan det vara bra att ha de här korten och bilderna, sedan kanske få dem att även kunna säga "nu har du gjort mig ledsen när du när du sade att jag hade ful tröja på mig".</p> <p>Att välja några barn som man kanske vet att har svårt att uttrycka sig i ord och kanske ha det som ett litet specialmaterial för dem som behöver extra stöd just där. (syftar på utespelet)</p> <p>Utbildningen var en så kort stund</p> <p>Man har ju så mycket som man ska gå igenom med barnen. Men känslor kommer ju igen med jämna mellanrum därför att det dyker upp saker i gruppen mellan barnen.</p>	<p>kan jag det här, hur mycket kan jag sen?"</p> <p>Utespelet</p> <p>Lite av de här individuella styrkorna</p> <p>Barngruppen i sig. De flesta barn har så himmelens bråttom hela tiden. Att man lite hittar barnens broms</p> <p>På höstarna brukar vi ofta prata om "jag", "min kropp", "mina sinnen", "känslor". Då kanske man kan lägga fokus på detta känslöavsnitt.</p> <p>Bilderna</p>	<p>avdelningarna att bestämma själva</p> <p>Första åren kanske i grundskolan</p> <p>Att man tänker att vi jobbar med de här så skulle de också kunna jobba med det på något sätt i årskurs 1 till exempel. Som en länk.</p> <p>Rekommendera det till en annan avdelning</p> <p>Ha det (utespelet) med alla grupper, för nu var det med en grupp. Att anpassa enligt ålder och förmågor</p> <p>Barn- och ungdomspsykologer</p> <p>Rådgivningen</p> <p>Barnavdelning på sjukhus</p> <p>Språkstöd</p> <p>Tandläkare</p>
--	---	--

Familjearbetarna

Hur materialet tagits emot av deltagarna	Hur deltagarna ser sig använda materialet	På vilket sätt har materialet fått spridning och hur kan det spridas vidare i framtiden.
<p>Hemmamaterialet kändes som att det var för mycket olika saker där, så lite svårt för barnen kanske att ta till sig.</p> <p>För barn som har svårt med till exempel inläring, kan det bli för invecklat.</p> <p>Men annars är det fina bilder och bra</p> <p>Hemmaträningen...känns lite råddig</p> <p>Jag tycker om grundtanken här att man aktiverar barnen och familjen, att det inte bara är så att man samtalar, utan här finns helt konkreta metoder och bildstöd.</p> <p>I resurskartan blir det tydligt vad barnet behöver och vad det vill kunna.</p> <p>Jag gillar att det i de stöd- och resurskartorna finns mycket tomrum som man kan fylla i själv med barnet.</p> <p>det här materialet också kunde fungera väl när man använder det över en längre period</p> <p>Det är bra att använda för att lära känna barnet, men också så att man kan se en</p>	<p>Kommer jag inte att använda det här materialet i mitt jobb</p> <p>Känslökarta och resurskartan</p> <p>Känslökartan, resurskartan och så också stödkartan. Tror inte jag använder hemmaträningen</p>	<p>Kommer jag nog inte att sprida det här materialet.</p> <p>Tror nog inte jag kommer sprida det så mycket</p> <p>Om det börjar nån ny här så kan jag berätta om materialet för den personen</p> <p>Inom rådgivningen kan detta material utan vidare användas</p> <p>Det är ju meningen att vi som jobbar med familjen, i synnerhet rådgivningspersonalen och familjearbetarna, ska samarbeta och stöda barnen på samma sätt. Så här ser jag nog att det här materialet kunde fungera som en sammanhängande faktor.</p> <p>Jo, absolut till barnrådgivningen.</p> <p>Vi familjearbetare kan ju bra använda delar av det här materialet.</p>

utveckling över en längre tid.

Samma figurer som finns i materialet kan användas av rådgivningspersonalen och familjearbetarna, och även av dagispersonalen. Då blir karaktärerna och materialet bekant för barnet, och det kan då vara lättare för barnet att orientera sig i materialet, att hitta den röda tråden, när det har diskuterats både på dagis, rådgivningen och även i hemmet av familjearbetarna och föräldrarna.